

Teataja

Eestikeelne väljaanne

Õigusaktid

59. aastakäik

13. detsember 2016

Sisukord

II Muud kui seadusandlikud aktid

RAHVUSVAHELISED LEPINGUD

- ★ Nõukogu otsus (EL) 2016/2232, 6. detsember 2016, ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Kuuba Vabariigi vahelise poliitilise dialoogi ja koostöö lepingu liidu nimel allkirjastamise ja selle ajutise kohaldamise kohta 1
- Ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Kuuba Vabariigi vaheline poliitilise dialoogi ja koostöö leping 3

OTSUSED

- ★ Nõukogu otsus (ÜVJP) 2016/2233, 6. detsember 2016, millega tunnistatakse kehtetuks ühine seisukoht 96/697/ÜVJP Kuuba kohta 41

ET

Aktid, mille pealkiri on trükitud harilikus trükikirjas, käsitlevad põllumajandusküsimuste igapäevast korraldust ning nende kehtivusaeg on üldjuhul piiratud.

Kõigi ülejäänud aktide pealkirjad on trükitud poolpaksus kirjas ja nende ette on märgitud tärn.

II

(Muud kui seadusandlikud aktid)

RAHVUSVAHELISED LEPINGUD

NÕUKOGU OTSUS (EL) 2016/2232,

6. detsember 2016,

ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Kuuba Vabariigi vahelise poliitilise dialoogi ja koostöö lepingu liidu nimel allkirjastamise ja selle ajutise kohaldamise kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artikli 31 lõiget 1 ja artiklit 37,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikleid 207 ja 209 koostoimes artikli 218 lõikega 5 ja artikli 218 lõike 8 teise lõiguga,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Nõukogu andis 10. veebruaril 2014 komisjonile loa alustada Kuuba Vabariigiga läbirääkimisi poliitilise dialoogi ja koostöö lepingu üle.
- (2) Läbirääkimised viidi edukalt lõpule ning ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Kuuba Vabariigi vaheline poliitilise dialoogi ja koostöö leping („leping“) parafeeriti 11. märtsil 2016.
- (3) Lepingu artikli 86 lõikes 3 nähakse ette selle ajutine kohaldamine kuni jõustumiseni.
- (4) Leping tuleks seetõttu liidu nimel allkirjastada ja seda tuleks osaliselt kohaldada ajutiselt kuni selle sõlmimiseks vajalike menetluste lõpuleviimiseni.
- (5) Lepingu osade ajutine kohaldamine ei piira aluslepingute kohast pädevuse jaotust liidu ja selle liikmesriikide vahel. Ajutine kohaldamine peaks olema samuti kooskõlas liidu pädevuse laadiga, eelkõige lepingu III osa IV–VII jaotises osutatud küsimustes,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Kuuba Vabariigi vahelise poliitilise dialoogi ja koostöö lepingu liidu nimel allkirjastamiseks antakse luba, eeldusel et nimetatud leping sõlmitakse.

Lepingu tekst on lisatud käesolevale otsusele.

Artikkel 2

Nõukogu eesistujal on õigus määrata isik(ud), kes on volitatud lepingule liidu nimel alla kirjutama.

Artikkel 3

Kuni lepingu jõustumiseni ning vastavalt lepingu artikli 86 lõikele 3 ja tingimusel, et on esitatud selles sätestatud teated, kohaldavad liit ja Kuuba lepingu järgmisi osi ajutiselt, ⁽¹⁾ kuid üksnes ulatuses, mil need käsitlevad liidu pädevusse kuuluvaid küsimusi, sealhulgas liidu pädevus kujundada ja viia ellu ühist välis- ja julgeolekupoliitikat:

- I–IV osa ja
- V osa, niivõrd kui nende sätete eesmärk piirdub lepingu ajutise kohaldamise tagamisega.

Käesoleva artikli esimesest lõigust olenemata ei kohaldata ajutiselt järgmisi artikleid:

- artikkel 29,
- artikkel 35,
- artikkel 55, niivõrd kui see puudutab meretranspordialast koostööd,
- artikkel 58,
- artikkel 71, niivõrd kui see puudutab piirijulgeolekut ja
- artikkel 73, niivõrd kui see puudutab koostööd mittepõllumajandlike toodete geograafiliste tähistega alal.

Artikkel 4

Käesolev otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle vastuvõtmist.

Brüssel, 6. detsember 2016

Nõukogu nimel
eesistuja
P. KAŽIMÍR

⁽¹⁾ Nõukogu peasekretariaat avaldab lepingu ajutise kohaldamise alguskuupäeva *Euroopa Liidu Teatajas*.

**Ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Kuuba Vabariigi vaheline
POLIITILISE DIALOOGI JA KOOSTÖÖ LEPING**

BELGIA KUNINGRIIK,

BULGAARIA VABARIIK,

TŠEHHI VABARIIK,

TAANI KUNINGRIIK,

SAKSAMAA LIITVABARIIK,

EESTI VABARIIK,

IIRIMAA,

KREEKA VABARIIK,

HISPAANIA KUNINGRIIK,

PRANTSUSE VABARIIK,

HORVAATIA VABARIIK,

ITAALIA VABARIIK,

KÜPROSE VABARIIK,

LÄTI VABARIIK,

LEEDU VABARIIK,

LUKSEMBURGI SUURHERTSOGIRIIK,

UNGARI,

MALTA VABARIIK,

MADALMAADE KUNINGRIIK,

AUSTRIA VABARIIK,

POOLA VABARIIK,

PORTUGALI VABARIIK,

RUMEENIA,

SLOVEENIA VABARIIK,

SLOVAKI VABARIIK,

SOOME VABARIIK,

ROOTSI KUNINGRIIK,

SUURBRITANNIA JA PÕHJA-IIRI ÜHENDKUNINGRIIK,

kes on Euroopa Liidu lepingu ja Euroopa Liidu toimimise lepingu osalised, edaspidi „Euroopa Liidu liikmesriigid“, ja

EUROOPA LIIT

ühelt poolt ning

KUUBA VABARIIK (edaspidi „Kuuba“)

teiselt poolt,

VÕTTES ARVESSE lepinguosaliste soovi kindlustada ja süvendada oma suhteid, tugevdades omavahelist poliitilist dialoogi, koostööd ning majandus- ja kaubandussuhteid vastastikuse austuse ja võrdse kohtlemise vaimus,

RÕHUTADES tähtsat rolli, mida nad omistavad poliitilise dialoogi tugevdamisele kahepoolsetes ja rahvusvahelistes küsimustes,

RÕHUTADES oma soovi teha rahvusvahelisel areenil koostööd ühist huvi pakkuvates küsimustes,

PIDADES SILMAS oma pühendumust Euroopa Liidu ja Ladina-Ameerika vahelise strateegilise partnerluse ning Kariibi piirkonna ja ELi ühise partnerlusstrateegia edendamisele ning võttes arvesse piirkondliku koostöö ja integratsiooni vastastikust kasu,

KINNITADES VEEL KORD austust Kuuba Vabariigi suveräänsuse, territoriaalse terviklikkuse ja poliitilise sõltumatuse vastu,

KINNITADES VEEL KORD oma pühendumust tõhusa mitmepoolsuse ja Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni rolli tugevdamisele ning samuti Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjas sätestatud põhimõtetele ja eesmärkidele,

KINNITADES VEEL KORD oma austust universaalsete inimõiguste vastu, nagu need on sätestatud inimõiguste ülddeklaratsioonis ja muudes inimõigusi käsitlevates asjakohastes rahvusvahelistes õigusaktides,

MEENUTADES oma pühendumust demokraatia, hea valitsemistava ja õigusriigi põhimõtte tunnustatud põhimõtetele,

KINNITADES VEEL KORD oma pühendumust rahvusvahelise rahu ja turvalisuse ning vaidluste rahumeelse lahendamise edendamisele kooskõlas õigusemõistmise ja rahvusvahelise õiguse põhimõtetega,

VÕTTES ARVESSE oma pühendumust rahvusvahelistele kohustustele desarmeerimise ja massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku tõkestamise valdkonnas ning koostööle kõnealuses valdkonnas,

VÕTTES ARVESSE oma pühendumust võitlusele väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse ja liigse koondumise vastu täielikus kooskõlas oma kohustustega, mis tulenevad rahvusvahelistest õigusaktidest, ning koostööle kõnealuses valdkonnas,

KINNITADES oma pühendumust sellele, et võidelda kõikide diskrimineerimise vormidega ja need kõrvaldada, sealhulgas diskrimineerimine rassi, nahavärvi, etnilise päritolu, usutunnistuse, puude, vanuse või seksuaalse sättumuse alusel,

TUUES ESILE oma pühendumust kaasavale ja kestlikule arengule ning koostööle kestliku arengu tegevuskavas 2030 püstitatud eesmärkide saavutamisel,

TUNNUSTADES Kuuba kui saareriigist arengumaa staatust ning võttes arvesse lepinguosaliste arengutasemeid,

TUNNUSTADES arengumaaadega tehtava koostöö olulisust nende jätkuva majanduskasvu, kestliku arengu ja rahvusvaheliselt kokku lepitud arengueesmärkide täieliku saavutamise huvides,

LÄHTUDES jagatud vastutuse põhimõttest ja olles veendunud selles, kui oluline on ennetada ebaseaduslike uimastite tootmist, salakaubavedu ja kasutamist,

MEENUTADES oma pühendumust võitlusele korruptsiooni, rahapesu, organiseeritud kuritegevuse ja inimkaubanduse ning rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu,

TUNNUSTADES vajadust tõhusama koostöö järele õigluse ja kodanike julgeoleku edendamise ning rände valdkonnas,

OLLES TEADLIK vajadusest edendada käesolevas lepingus seatud eesmärkide saavutamist dialoogi ja koostöö kaudu, kuhu on kaasatud kõik asjaomased sidusrühmad, sealhulgas, kui see on asjakohane, piirkondlikud ja kohalikud omavalitsused, kodanikuühiskond ja erasektor,

MEENUTADES oma rahvusvahelisi kohustusi, mis on seotud sotsiaalarenguga, sealhulgas hariduse, tervise ja töötaja õigustega ning samuti keskkonnaga seotud kohustusi,

KINNITADES VEEL KORD riikide suveräänsed õigusi oma loodusvaradele ja nende vastutust säilitada keskkonda vastavalt oma riigi õigusaktidele, rahvusvahelise õiguse põhimõtetele ja ÜRO kestliku arengu konverentsi deklaratsioonile,

KINNITADES VEEL KORD tähtsust, mida lepinguosalisedd omistavad rahvusvahelist kaubandust reguleerivatele põhimõtetele ja reeglitele, eelkõige neile, mis sisalduvad 15. aprillil 1994 sõlmitud lepingus, millega asutati Maailma Kaubandusorganisatsioon, ning sellele lepingule lisatud mitmepoolsetes kokkulepetes, samuti vajadusele kohaldada neid põhimõtteid ja reegleid läbipaistvalt ja diskrimineerimiseta,

KORRATES oma vastuseisu eksterritoriaalse mõjuga ühepoolsetele sunnivahenditele, mis on vastuolus rahvusvahelise õiguse ja vabakaubanduse põhimõtetega, ning olles pühendunud nende tühistamise toetamisele,

MÄRKIDES, et kui lepinguosalised peaksid otsustama sõlmida käesoleva lepingu raames vabaduse, turvalisuse ja õiguse valdkonnas konkreetseid lepinguid, mille liit peaks sõlmima vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa V jaotisele, ei ole selliste tulevaste lepingute sätted Ühendkuningriigi ja/või Iirimaa jaoks siduvad, kui Euroopa Liit ei teavita Kuubat samal ajal koos Ühendkuningriigi ja/või Iirimaa nende vastavatest varasematest kahepoolsetest suhetest lähtuvalt, et sellised tulevased konkreetset lepingud on muutunud Ühendkuningriigi ja/või Iirimaa kui Euroopa Liidu osa jaoks siduvaks kooskõlas Euroopa Liidu lepingule ja Euroopa Liidu toimimise lepingule lisatud protokolliga nr 21 (Ühendkuningriigi ja Iirimaa seisukoha kohta vabadusel, turvalisusel ja õigusel rajaneva ala suhtes). Samuti ei ole Ühendkuningriigi ja/või Iirimaa jaoks siduvad Euroopa Liidu toimimise lepingu kolmanda osa V jaotise kohaselt hiljem käesoleva lepingu rakendamiseks vastu võetavad Euroopa Liidu sisesed meetmed, kui need kaks riiki ei ole teatanud, et soovivad neis meetmetes osaleda või need heaks kiita vastavalt protokollile nr 21. Märkides ühtlasi, et sellised tulevased konkreetset lepingud või hilisemad Euroopa Liidu sisesed meetmed kuuluvad nimetatud aluslepingutele lisatud protokollile nr 22 (Taani seisukoha kohta) kohaldamisalasse,

ON KOKKU LEPPINUD JÄRGMISES:

I OSA

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Põhimõtted

1. Lepinguosalised kinnitavad oma pühendumust tugevale ja tõhusale mitmepoolsele süsteemile ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirjas (edaspidi „ÜRO põhikiri“) sätestatud eesmärkide ja põhimõtete täielikule austamisele ja järgmisele.
2. Samamoodi peavad nad käesoleva lepingu põhiaspektiks oma pühendumust Euroopa Liidu ja Kuuba vahelistele suhetele kehtestatud alustele, mis keskenduvad võrdõiguslikkusele, vastastikkusele ja vastastikusele austusele.
3. Lepinguosalised lepivad kokku, et kõiki käesoleva lepingu alla kuuluvaid meetmeid rakendatakse kooskõlas nende vastavate põhiseaduslike põhimõtete, õigusraamistike, õigusaktide, normide ja reeglitega ning samuti kohaldatavate rahvusvaheliste õigusaktidega, milles nad on osalised.
4. Lepinguosalised kinnitavad oma pühendumust kestliku arengu edendamisele, mis on käesoleva lepingu rakendamise üks juhtpõhimõtteid.
5. Käesoleva lepingu oluline osa on demokraatlike põhimõtete austamine ja edendamine, kõikide inimõiguste ja põhivabaduste austamine, nagu on sätestatud inimõiguste ülddeklaratsioonis ja põhilistes rahvusvahelistes inimõigusi käsitlevates õigusaktides ja nende fakultatiivprotokollides, mida kohaldatakse lepinguosaliste suhtes, ning õigusriigi põhimõtte järgimine.
6. Lepinguosalised tunnistavad, et kõigil rahvastel on õigus vabalt määrata oma poliitilist süsteemi ja vabalt jätkata oma majanduslikku, ühiskondlikku ja kultuurilist arengut.

Artikkel 2

Eesmärgid

Lepinguosalised lepivad kokku, et käesoleva lepingu eesmärgid on:

- a) kindlustada ja tugevdada lepinguosaliste vahelisi suhteid poliitilise dialoogi, koostöö ja kaubanduse valdkonnas lähtuvalt vastastikkusest austusest, vastastikkusest, ühistest huvidest ja austusest lepinguosaliste suveräänsuse vastu;
- b) täiendada majanduse ja ühiskonna ajakohastamise protsessi Kuubal, pakkudes dialoogi ja koostöö terviklikku raamistikku;

- c) osaleda tulemustele orienteeritud dialoogis rahvusvahelise õiguse alusel, et tugevdada kahepoolset koostööd ja vastastikust suhtlust rahvusvahelistel foorumitel, eelkõige ÜROs, eesmärgiga tugevdada inimõigusi ja demokraatiat, saavutades kestliku arengu ja lõpetades diskrimineerimise selle kõikides aspektides;
- d) toetada jõupingutusi, mis on suunatud kestliku arengu tegevuskava 2030 raamistikus kehtestatud eesmärkide saavutamisele;
- e) edendada kaubandus- ja majandussuhteid kooskõlas rahvusvahelist kaubandust reguleerivate reeglite ja põhimõtetega, nagu on sätestatud Maailma Kaubandusorganisatsiooni (WTO) lepingutes;
- f) tõhustada piirkondlikku koostööd Kariibi ja Ladina-Ameerika piirkonnas eesmärgiga töötada välja seal, kus võimalik, piirkondlikud lahendused piirkondlikele ja ülemaailmsetele probleemidele ja edendada piirkonna kestlikku arengut;
- g) edendada vastastikust mõistmist, õhutades Kuuba ja ELi riikide kodanike vahelisi kontakte, dialoogi ja koostööd kõikidel tasanditel.

II OSA

POLIITILINE DIALOOG

Artikkel 3

Eesmärgid

Lepinguosalised lepivad kokku, et nad osalevad poliitilises dialoogis. Selle dialoogi eesmärgid on järgmised:

- a) tugevdada poliitilisi suhteid ja edendada ühiseid huvisid ja muresid käsitlevate küsimustega seotud kogemuste vahetamist ja vastastikust mõistmist;
- b) võimaldada laiaulatuslikku arvamuste ja teabe vahetamist lepinguosaliste vahel rahvusvahelistel foorumitel esitatud seisukohtade kohta ning edendada vastastikust usaldust, samal ajal kindlaks määrates ja tugevdades ühiseid lähenemisviise, kui võimalik;
- c) tugevdada Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kui mitmepoolse süsteemi tuumikut, võttes arvesse ÜRO põhikirja ja rahvusvahelist õigust, et võimaldada tal tulemuslikult globaalsetele väljakutsetele vastata;
- d) täiendavalt edendada strateegilist partnerlust Euroopa Liidu ning Ladina-Ameerika ja Kariibi Riikide Ühenduse (CELAC) vahel.

Artikkel 4

Valdkonnad ja kord

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et poliitiline dialoog hakkab toimuma regulaarsete ajavahemike järel kõrgema taseme ametnike ja poliitilisel tasandil ja hõlmab kõiki vastastikuse huvi aspekte kas piirkondlikul või rahvusvahelisel tasandil. Poliitilises dialoogis käsitletavat küsimust kooskõlastatakse eelnevalt lepinguosaliste vahel.
2. Lepinguosaliste vahel peetav poliitiline dialoog on suunatud mõlema lepinguosalise huvide ja seisukohtade selgitamisele ja püütakse leida ühisosa kahepoolseteks koostööalgatusteks või mitmepoolseteks meetmeteks käesolevas lepingus välja toodud valdkondades ja teistes valdkondades, mida saab lisada lepinguosaliste vahelisel kokkuleppel.
3. Lepinguosalised loovad vastastikusel kokkuleppel vastavateemalised dialoogid nõutud valdkondade kohta.

Artikkel 5

Inimõigused

Üldise poliitilise dialoogi raames lepivad lepinguosaliselt kokku, et alustavad inimõigusi käsitlevat dialoogi eesmärgiga tõhustada pooltevahelist praktilist koostööd nii mitmepoolisel kui ka kahepoolsel tasandil. Lepinguosalised lepivad kokku iga dialoogi kavas, väljendavad vastastikuseid huvisid ja kohustuvad tegelema proportsionaalselt kodaniku- ja poliitiliste õiguste ning majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õigustega.

Artikkel 6

Väike- ja kergrelvade ja muude tavarelvade ebaseaduslik kaubandus

1. Lepinguosalised tunnistavad, et väike- ja kergrelvade, sealhulgas nende laskemoona ebaseaduslik tootmine, vahendamine ja levitamine ning nende ülemäärane koondumine, puudulik haldamine, ebapiisavalt turvatud varud ja kontrollimatu levik kujutavad endiselt tõsist ohtu rahule ja rahvusvahelisele julgeolekule.

2. Lepinguosalised lepivad kokku, et järgivad ja rakendavad täielikult oma kohustusi ja ülesandeid kõnealuses valdkonnas vastavalt kohaldatavatele rahvusvahelistele lepingutele ja ÜRO resolutsioonidele ning samuti muudele rahvusvahelistele õigusaktidele, võttes tunnustatud raamistikuks väike- ja kergrelvade ebaseadusliku kaubanduse kõigi aspektide ennetamist, tõkestamist ja likvideerimist käsitleva ÜRO tegevuskava.
3. Lepinguosalised kinnitavad uuesti ÜRO põhikirja artikli 51 kohast võõrandamatut õigust enesekaitsele ja kinnitavad veel kord iga riigi õigust toota, importida ja säilitada väike- ja kergrelvi kaitse ja riikliku julgeoleku eesmärgil ning samuti nende suutlikkust osaleda rahuvalveoperatsioonides kooskõlas ÜRO põhikirjaga ja iga lepinguosalise otsuse alusel.
4. Lepinguosalised tunnistavad sisekontrollisüsteemide olulisust tavarelvade üleandmiseks kooskõlas lõikes 2 esitatud rahvusvaheliste õigusaktidega. Lepinguosalised tunnistavad nimetatud kontrollide vastutustundliku kohaldamise olulisust, et panustada rahvusvahelisse ja piirkondlikku rahu, julgeoleku ja stabiilsuse protsessi, vähendada inimkannatusi ja tõkestada tavarelvade ebaseaduslikku kaubandust või nende relvade kõrvaltoimetamist volitamata vastuvõtjatele.
5. Lepinguosalised lepivad samuti kokku, et teevad koostööd kahepoolsel, piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil ning tagavad oma jõupingutuste kooskõlastatuse, vastastikuse täiendavuse ja sünergia, tagamaks asjakohased õigus- ja haldusnormid ja menetlused, et teha tõhusat kontrolli väike- ja kergrelvade ja muude tavarelvade tootmise, ekspordi, impordi, üleandmise ja taasüleandmise üle ning ennetada, takistada ja kõrvaldada ebaseaduslikku relvakaubandust, panustades seeläbi rahvusvahelise rahu ja julgeoleku säilitamisele. Nad lepivad kokku alustada regulaarset poliitilist dialoogi, mis täiendab ja kindlustab kõnealust kohustust, võttes arvesse ebaseadusliku relvakaubanduse loomust, ulatust ja suurust iga lepinguosalise puhul.

Artikkel 7

Desarmeerimine ja massihävitusrelvade leviku tõkestamine

1. Lepinguosalised, kinnitades uuesti oma pühendumust üldisele ja täielikule desarmeerimisele, on seisukohal, et tuuma-, keemiliste ja bioloogiliste massihävitusrelvade ja nende kandevahendite levik kujutab endast nii valitsuste kui ka valitsusväliste osaliste jaoks üht suurimat ohtu rahvusvahelisele stabiilsusele ja julgeolekule.
2. Lepinguosalised toovad välja Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna kuulutamise rahutsooniks, mis hõlmab ka selle piirkonna riikide pühendumust tuumarelvade desarmeerimise edendamisele ning samuti Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna staatust tuumarelvavaba tsoonina.
3. Lepinguosalised lepivad kokku teha koostööd ja panustada rahvusvahelistesse jõupingutustesse, mis on suunatud desarmeerimisele, massihävitusrelvade ja nende kandevahendite leviku tõkestamisele selle kõigis aspektides, ning riiklikku relvaekspordi kontrolli, täites täielikult oma rahvusvahelistest desarmeerimist ja massihävitusrelvade leviku tõkestamist käsitlevatest lepingutest tulenevaid olemasolevaid kohustusi ja teisi vastavaid rahvusvahelisi kohustusi, mis on lepinguosalistele kohaldatavad, rahvusvahelise õiguse põhimõtteid ja norme, ning neid riigi sees rakendades.
4. Lepinguosalised lepivad kokku, et see nõue on käesoleva lepingu oluline osa.
5. Lepinguosalised lepivad samuti kokku vahetada seisukohti ja teha koostööd eesmärgiga võtta asjakohasel juhul meetmeid asjaomaste rahvusvaheliste õigusaktide võimalikuks allkirjastamiseks, ratifitseerimiseks või nendega ühinemiseks ning rakendada ja täielikult järgida õigusakte, mille osalised nad on.
6. Lepinguosalised lepivad kokku alustada regulaarset dialoogi eesmärgiga täiendada oma koostööd kõnealuses valdkonnas.

Artikkel 8

Võitlus terrorismiga kõigis selle vormides ja ilmingutes

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord, et on oluline tõkestada terrorismi ja selle vastu võidelda kõigis selle vormides ja ilmingutes, ning lepivad kokku teha koostööd kogemuste ja teabe vahetamisel, järgides täielikult ÜRO põhikirja, õigusriigi ja rahvusvahelise õiguse põhimõtteid, sealhulgas rahvusvaheliste inimõigusi käsitlevate õigusaktide ja humanitaarõiguse sätteid, ning võttes arvesse ÜRO ülemaailmset terrorismivastase võitluse strateegiat, mis sisaldub ÜRO Peaassamblee 8. septembri 2006. aasta resolutsioonis nr 60/288 ja selle perioodilistes täiendustes.

2. Lepinguosalised teevad koostööd eelkõige:
  - a) asjaomaste ÜRO resolutsioonide rakendamise ja lepinguosaliste jaoks asjakohaste universaalsete terrorismivastaste õigusaktide ning muude õigusaktide ratifitseerimise ja rakendamise raames;
  - b) vahetades kooskõlas rahvusvaheliste ja riigisiseste õigusaktidega teavet terrorirühmituste ja nende toetusvõrgustike kohta;
  - c) tehes koostööd, et vahetada seisukohti terrorismi ja terroriaktidele õhutamise vastase võitluse vahendite, meetodite ja parimate tavade kohta, sealhulgas tehnilistes valdkondades ja koolituse alal ning tõkestada terrorismi;
  - d) tehes koostööd rahvusvahelise konsensuse toetamiseks terrorismi ja selle rahastamise vastu võitlemisel ning asjakohase normatiivse raamistiku raames, ja püüdes võimalikult kiiresti jõuda kokkuleppele rahvusvahelise terrorismivastase võitluse tervikliku konventsiooni suhtes, et täiendada ÜRO olemasolevaid ja muid kohaldatavaid rahvusvahelisi terrorismivastaseid õigusakte, mille osalised nad on;
  - e) edendades koostööd ÜRO liikmesriikide vahel eesmärgiga viia tõhusalt ja täielikult ellu ÜRO ülemaailmset terrorismivastase võitluse strateegiat kõigi asjakohaste vahenditega.

Artikkel 9

Rahvusvahelisele üldsusele muret tekitavad rasked kuriteod

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord, et kõige raskemad rahvusvahelisele üldsusele muret tekitavad kuriteod ei tohiks jääda karistamata ning et niisuguste tegude eest vastutusele võtmine tuleb tagada olenevalt olukorrast kas riigi või rahvusvahelisel tasandil, asjakohasel juhul ka Rahvusvahelise Kriminaalkohtu kaudu.
2. Lepinguosalised kinnitavad veel kord, et oluline on teha vastavate kohtutega koostööd vastavalt lepinguosaliste asjaomastele õigusaktidele ja kehtivatele rahvusvaheliste kohustustele.
3. Lepinguosalised nõustuvad, et ÜRO põhikirja ja rahvusvahelise õiguse eesmärgid ja põhimõtted on olulised tõhusaks ja õiglaseks rahvusvaheliseks kriminaaljurisdiktsiooniks, mis täiendab riiklikke õigussüsteeme.
4. Lepinguosalised lepivad kokku teha koostööd, et tegevdada õigusraamistikku eesmärgiga ennetada rahvusvahelise kogukonna jaoks kõige murettekitavamaid kuritegusid ja nende eest karistada, jagades muu hulgas kogemusi ja suurendades suutlikkust vastastikku kokku lepitud valdkondades.

Artikkel 10

Ühepoolsed sunnivahendid

1. Lepinguosalised vahetavad seisukohti ühepoolse loomuga sunnivahendite kohta, millel on eksterritoriaalne mõju, ning mis on vastuolus rahvusvahelise õiguse ja üldiselt heakskiidetud rahvusvahelise kaubanduse reeglitega, mis neid mõlemaid mõjutavad ja mida kasutatakse majandusliku ja poliitilise surve avaldamise vahendina ning mis avaldavad mõju teiste riikide suveräänsusele.
2. Lepinguosalised jätkavad regulaarse dialoogi pidamist nimetatud meetmete kohaldamise ning nende tagajärgede ennetamise ja leevendamise üle.

Artikkel 11

Võitlus inimkaubanduse ja rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise vastu

1. Eesmärgiga teha kindlaks ühismeetmete valdkonnad ja määrata kindlaks asjakohased lähenemisviisid, vahetavad lepinguosalised seisukohti seoses rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubanduse vastu võitlemise ning ennetamisega ning ohvrite kaitsega kooskõlas ÜRO põhikirja ja asjakohaste rahvusvaheliste õigusaktidega, eelkõige rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsioon, eelkõige naiste ja lastega kauplemise takistamist, sellise kauplemise vastu võitlemist ja selle eest karistamist käsitlev protokoll ja välismaalaste ebaseaduslikku maa-, mere- ja õhuteed pidi üle riigipiiri toimetamist tõkestav protokoll, ning samuti ÜRO Peaassamblee resolutsiooniga 64/293 vastu võetud ÜRO inimkaubanduse vastu võitlemise ülemaailmne tegevuskava.

2. Lepinguosalised keskenduvad eelkõige järgmisele:
  - a) edendada seadusi ja poliitikavaldkondi, mis on kooskõlas organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni, eelkõige naiste ja lastega kauplemise takistamist, sellise kauplemise vastu võitlemist ja selle eest karistamist käsitleva protokolliga ja välismaalaste ebaseaduslikku maa-, mere- ja õhuteed pidi üle riigipiiri toimetamist tõkestava protokolliga;
  - b) parimad tavad ja tegevused, mis on loodud eesmärgiga teha kindlaks, pidada kinni ja anda kohtu alla kuritegelikud võrgustikud, mis tegelevad inimkaubanduse ja rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamisega, ning toetada sellistes kuritegudes kannatanuid.

Artikkel 12

Võitlus ebaseaduslike uimastite tootmise, salakaubaveo ja kasutamise vastu

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord, et on oluline vahetada seisukohti ja parimaid tavasid eesmärgiga teha kindlaks ja määratleda selliste ühismetmete lähenemisviisid, mis tõkestaksid ebaseaduslike uimastite, sealhulgas uute psühhoaktiivsete ainete tootmist, salakaubavedu ja kasutamist selle kõigis vormides, ja selle vastu võidelda kooskõlas ÜRO põhikirja ja asjaomaste rahvusvaheliste õigusaktidega, eelkõige ÜRO kolme põhilise uimastikontrolli konventsiooniga (1961, 1971 ja 1988), 1998. aasta juunis ÜRO Peaassamblee narkootikumidele pühendatud eristungil vastu võetud iavaldusega, mis käsitleb juhtpõhimõtteid nõudluse vähendamiseks narkootikumide järele, ÜRO narkootikumide komisjoni 52. istungi kõrgetasemelisel kohtumisel 2009. aasta märtsis vastu võetud poliitilise deklaratsiooni ja tegevuskavaga ning 2016. aasta aprillis ÜRO Peaassamblee narkootikumidele pühendatud eristungil vastu võetud ülemaailmset narkoprobleemi käsitleva lõppdokumendiga.

2. Lepinguosalised püüavad samuti teha koostööd teiste riikidega ebaseaduslike uimastite tootmise ja salakaubanduse vähendamisel, täielikus kooskõlas rahvusvahelise õiguse, riikide suveräänsuse ning ühise ja jagatud vastutuse põhimõttega.

Artikkel 13

Rassilise diskrimineerimise, ksenofoobia ja sellega seotud sallimatuse vastu võitlemine

1. Lepinguosalised pühenduvad ülemaailmsele võitlusele rassismi, rassilise diskrimineerimise, ksenofoobia ja sellega seotud sallimatuse vastu, sealhulgas rahvusvahelise konventsiooni rassilise diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta universaalse ratifitseerimise ja rakendamise kaudu.

2. Selles kontekstis vahetavad nad parimaid tavasid strateegiate ja poliitikavaldkondade kohta, mille eesmärk on edendada rassilise diskrimineerimise, ksenofoobia ja sellega seotud sallimatuse vastast võitlust, eelkõige seoses Durbanis deklaratsiooni ja tegevusprogrammi rakendamisega nii lepinguosalistelepingupoolte territooriumidel kui ka ülemaailmsel tasandil.

3. Samuti vahetavad nad seisukohti kõige tõhusamate viiside kohta seoses ÜRO Aafrika päritolu inimeste rahvusvahelise kümnendi rakendamisega ajavahemikul 2015–2024.

4. Nad arvestavad samuti võimalusega võtta meetmeid rassilise diskrimineerimise vastu võitlemiseks ÜRO ja muude foorumite raames.

Artikkel 14

Kestlik areng

1. Lepinguosalised kiidavad heaks ÜRO Peaassambleel vastu võetud kestliku arengu tegevuskava 2030 ja selle kestliku arengu eesmärgid ning lubavad teha tööd nende eesmärkide täitmise nimel nii riigi kui ka rahvusvahelisel tasandil.

2. Lepinguosalised nõustuvad, et on tähtis kaotada vaesus selle kõigis vormides ja saavutada kestlik areng majanduslikus, ühiskondlikus ja keskkonnaalases mõõtnes tasakaalustatud ja integreeritud viisil. Selle eesmärgi saavutamiseks kinnitavad nad uuesti oma pühendumust kestliku arengu tegevuskava 2030 elluviimisele kooskõlas oma suutlikkusega ja vastavalt oludele.

3. Lepinguosalised tunnistavad vajadust viia ellu kestliku arengu tegevuskava 2030 kõik 17 kestliku arengu eesmärki, et edukalt jõuda kestliku arenguni. Nad lepivad kokku vahetada seisukohti parimatest viisidest, kuidas teha koostööd kestliku arengu eesmärkide saavutamiseks, ning sealhulgas:

- a) edendades vaesuse, nälja, kirjaoskamatus ja halva tervise kaotamist, ning tagades pideva, kaasava ja jätkusuutliku majanduskasvu kõigile;
- b) pidades esmatähtsaks kõikide keskkonnaprobleemide, sealhulgas kliimamuutuse ühist lahendamist, ning edendades vee, merede ja mandri ökosüsteemide jätkusuutlikku haldamist ja kasutamist;
- c) töötades koos naiste mõjuvõimu suurendamise ja ebavõrdsuse vähendamise nimel riikides ja riikide vahel, kõikidele inimestele õiguskaitses kättesaadavuse parandamise nimel ning selleks, et luua vastutustundlikud, tõhusad ja kaasavad institutsioonid kõikidel tasanditel.

4. Lepinguosalised lepivad kokku alustada vastavateemalist dialoogi kestliku arengu tegevuskava 2030 üle, et teha kindlaks viisid, millega parandada omavahelist koostööd üldise poliitilise dialoogi raames. Lepinguosalised lepivad eraldi kokku iga dialoogisessiooni ajakavas.

5. Lepinguosalised pühenduvad ülemaailmse arengupartnerluse tugevdamisele, edendades poliitikavaldkondade sidusust kõikidel tasanditel ja arendades kõikehõlmavat uuenduslikku lähenemisviisi kõikide avaliku ja erasektori, sisemiste ja rahvusvaheliste vahendite mobiliseerimiseks ja tõhusaks kasutamiseks, nagu on märgitud Addis Abeba arengu finantseerimise tegevuskavas.

6. Lepinguosalised tunnistavad vajadust regulaarselt ajakohastada ja üle vaadata kestliku arengu tegevuskava 2030 ja Addis Abeba arengu finantseerimise tegevuskava ülemaailmsel tasandil ÜRO kestliku arengu kõrgetasemelise poliitilise foorumi raames, sealhulgas seoses rakendamise vahenditega ning samuti riigi ja piirkondlikul tasandil, kui see on asjakohane.

7. Lepinguosalised kinnitavad veel kord vajadust, et kõik arenenud riigid annaksid 0,7 % oma kogurahvatulust ametlikuks arenguabiks ning et tärkava turumajandusega riigid ja kõrge või üle keskmise sissetulekuga riigid seaksid eesmärgid oma panuse suurendamiseks rahvusvahelises avaliku sektori rahastamises.

III OSA

KOOSTÖÖ JA VALDKONNAPOLIITIKA DIALOOG

I JAOTIS

Üldsätted

Artikkel 15

Eesmärgid

1. Käesoleva lepingu kohase koostöö ja valdkonnapoliitika dialoogi üldeesmärk on tugevdada kahepoolseid suhteid Euroopa Liidu ja Kuuba vahel, lihtsustades ressursse, mehhanisme, vahendeid ja menetlusi.

2. Lepinguosalised lepivad kokku, et nad:

- a) rakendavad koostöömeetmeid, mis täiendavad Kuuba jõupingutusi seoses oma majandusliku ja sotsiaalselt kestliku arenguga piirkondades, mis on võetud prioriteediks ja esitatud käesoleva osa I–VI jaotises;
- b) edendavad kaasavat kestlikku arengut, tõhustades majanduskasvu, töökohtade loomise, sotsiaalse sidususe ja kaitses ning keskkonnakaitses vahelist vastastikust täiendavust;
- c) panustavad kestliku arengu tegevuskava 2030 eesmärkide saavutamisse tõhusate koostöömeetmete kaudu;
- d) edendavad vastastikust usaldust regulaarse seisukohtade vahetamise kaudu ja tehes kindlaks koostöövaldkonnad mõlemal lepinguosalisel huvitavates ülemaailmsetes küsimustes.

*Artikkel 16***Põhimõtted**

1. Koostöö toetab ja täiendab lepinguosaliste jõupingutusi nende enda arengupoliitikas ja -strateegias seatud prioriteetide rakendamiseks.
2. Koostöö on lepinguosaliste vahelise dialoogi tulemus.
3. Koostöömeetmed määratakse kindlaks nii kahepoolsel kui ka regionaalsel tasandil nii, et need täiendavad teineteist, et toetada käesolevas lepingus sätestatud eesmärke.
4. Lepinguosalisel edendavad kõikide asjaomaste osaliste osalemist oma arengupoliitikas ja omavahelises koostöös, nagu on ette nähtud käesolevas lepingus.
5. Lepinguosalisel suurendavad oma koostöö tulemuslikkust, tegutsedes vastastikku kokku lepitud põhimõtete raames, võttes arvesse mitmepoolset kokku lepitut rahvusvahelisi kohustusi. Nad edendavad ühtlustamist, vastavusse viimist ja koordineerimist abiandjate vahel ning koostöötoimingute elluviimisega seotud vastastikuste kohustuste täitmist.
6. Lepinguosalisel lepivad kokku, et koostöömeetmete kavandamisel on tähtis võtta arvesse nende erinevat arengutaset.
7. Lepinguosalisel lepivad kokku, et tagavad kokku lepitud meetmeteks eraldatud finantsressursside läbipaistva ja vastutustundliku haldamise.
8. Lepinguosalisel lepivad kokku, et käesoleva lepingu kohane koostöö hakkab toimuma kooskõlas nende vastavate menetlustega, mis on kehtestatud kõnealusel eesmärgil.
9. Koostöö eesmärk on saavutada kestlik areng ja riikliku, piirkondliku ja kohaliku suutlikkuse mitmekordistamine, et jõuda pikaajalise jätkusuutlikkuseni.
10. Koostöös võetakse arvesse kõiki valdkondadevahelisi küsimusi.

*Artikkel 17***Valdkonnapoliitika dialoog**

1. Lepinguosalisel üritavad pidada valdkonnapoliitika dialoogi vastastikust huvi pakkuvates valdkondades. Selline dialoog peaks hõlmama järgmist:
  - a) teabe vahetamine poliitika kujundamise ja planeerimise kohta asjaomastes sektorites;
  - b) seisukohtade vahetamine lepinguosaliste õigusraamistiku kooskõlla viimise kohta rahvusvaheliste normide ja standarditega ning nende normide ja standardite rakendamise kohta;
  - c) parimate tavade jagamine valdkondliku poliitika kujundamise, poliitika koordineerimise ja konkreetsete valdkondlike väljakutsete haldamise kohta.
2. Lepinguosaliste eesmärk on panna alus valdkonnapoliitika dialoogile konkreetsete koostöömeetmete abil, kui see on asjakohane.

*Artikkel 18***Koostöömeetodid ja -kord**

1. Lepinguosalisel lepivad kokku arendada oma koostööd kooskõlas järgmiste meetodite ja korraga:
  - a) tehniline ja finantsabi, dialoog ja seisukohtade ja teabe vahetamine vahendina käesoleva lepingu eesmärkide rakendamisse panustamiseks;
  - b) nende kahepoolse koostöö arendamine kokku lepitud prioriteetide alusel, millega edendatakse ja täiendatakse Kuuba arengustrateegiat ja -poliitikat;
  - c) Kuuba osaluse edendamine ELi piirkondliku koostöö programmides;

- d) Kuuba osaluse edendamine ELi temaatilise koostöö programmides;
  - e) Kuuba osaluse edendamine assotsieerunud partnerina Euroopa Liidu raamprogrammides;
  - f) koostöö edendamine ühist huvi pakkuvates valdkondades lepinguosaliste ja kolmandate riikide vahel;
  - g) innovaatiliste koostöö- ja finantseerimisviiside ja -instrumentide edendamine, et suurendada koostöö tõhusust;
  - h) lepinguosalistele vastastikust huvi pakkuvate praktiliste koostöövõimaluste täiendav uurimine.
2. Euroopa Liit teavitab Kuubat uutest mehhanismidest ja instrumentidest, mille tingimustele Kuuba võiks vastata.
  3. ELi humanitaarabi osutatakse ühiselt kindlaks tehtud vajaduste alusel ja kooskõlas humanitaarabi põhimõtetega loodusõnnetuste või muude katastroofide korral.
  4. Lepinguosalisel kehtestavad ühiselt vastava töökorra, et tagada koostöö tulemuslikkus ja tõhusus. Nimetatud töökorra võiks hõlmata, kui see on asjakohane, kooskõlastuskomitee moodustamist, mis koguneks regulaarselt eesmärgiga kavandada, kooskõlastada ja süstemaatiliselt järgida kõiki koostöömeetmeid ning teabe- ja kommunikatsioonimeetmeid, et suurendada teadlikkust Euroopa Liidu toetusest neile meetmetele.
  5. Kuuba kohustub oma pädevate delegeeritud üksuste kaudu:
    - a) tegema kõik impordiprotseduurid ilma tollilõivude ja -maksudeta koostöömeetmetega seotud kaupade ja sisendite puhul;
    - b) korraldama koos tervishoiu- ja põllumajandusametitega sanitaar-, veterinaar- ja fütosanitaarkontrolle, kui vaja, ja
    - c) viima lõpule rändemenetlused seoses kokku lepitud koostöömeetmete rakendamiseks Kuubale reisiva personaliga, ning samuti menetlused seoses muude ajutiste töö- ja elamislubadega ajutiselt Kuubal töötava välismaalastest personali puhul.

Artikkel 19

Koostöös osalejad

Lepinguosalisel lepivad kokku, et koostööd tehakse kooskõlas nende asjaomase korraga, mille on töötanud välja erinevad ühiskondlikud osalejad, sealhulgas:

- a) Kuuba valitsusasutused või nende asutuste poolt määratud avaliku sektori asutused;
- b) eri tasandite kohalikud omavalitsused;
- c) rahvusvahelised organisatsioonid ja nende allasutused;
- d) Euroopa Liidu liikmesriikide arenguasutused ja
- e) kodanikuühiskond, sealhulgas teadus-, tehnika-, kultuuri-, kunsti-, spordi-, sõprus- ja solidaarsusühendused, ühiskondlikud organisatsioonid, ametiühingud ja kooperatiivid.

Artikkel 20

Koostöövaldkonnad

1. Lepinguosalisel lepivad kokku teha koostööd eelkõige käesoleva osa I–VI jaotises esitatud valdkondades.
2. Lepinguosalisel lepivad kokku, et kindlaks määratavad koostöömeetmed hõlmavad järgmisi horisontaalseid ja strateegilisi arengut edendavaid suundi:
  - a) kestlik areng;
  - b) inimõigused ja hea valitsemistava;
  - c) keskkonnasäästlikkus;

- d) suurõnnetuste ennetamine;
- e) sooline vaatenurk;
- f) haavatavas olukorras olevad inimesed;
- g) riikliku suutlikkuse suurendamine ja
- h) teadmiste haldus.

Artikkel 21

Koostöö ja lepinguosaliste finantsshuvide kaitsmise vahendid

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et käesoleva lepinguga seatud koostööeesmärkide täitmiseks on lepinguosalised nõus eraldama vajalikke vahendeid, sealhulgas rahalisi vahendeid, niivõrd kui nende kummagi ressursid ja kehtivad õigusnormid seda võimaldavad.
2. Lepinguosalised kasutavad finantsabi kooskõlas usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtetega ja teevad koostööd oma finantsshuvide kaitsmisel. Lepinguosalised võtavad tulemuslikke meetmeid, et ennetada ja tõkestada pettusi, korrupsiooni ja mis tahes muud ebaseaduslikku tegevust, andes muu hulgas vastastikust haldus- ja õigusabi käesoleva lepinguga hõlmatud valdkondades. Kõikides lepinguosaliste vahel sõlmitavates täiendavates kokkulepetes või finantsinstrumentides nähakse ette konkreetsed finantskoostöö tingimused, mis hõlmavad kooskõlastatud kontrollimeetmeid, näiteks kohapealseid kontrolli-, inspekteerimis- ja pettustevastaseid meetmeid, sealhulgas kontrole, mille viivad läbi Euroopa Pettustevastane Amet (OLAF) ja Kuuba Vabariigi riigikontroll.

II JAOTIS

Demokraatia, inimõigused ja hea valitsemistava

Artikkel 22

Demokraatia ja inimõigused

1. Nentides, et inimõiguste ja põhivabaduste kaitse ja edendamine on valitsuste esmane vastutus, pidades meeles riiklike ja piirkondlike erijoonte ja erinevate ajalooliste, kultuuriliste ja religioossete taustade tähendust, ning teadvustades, et nende kohuseks on kaitsta kõiki inimõigusi ja põhivabadusi, sõltumata nende poliitilistest, majanduslikest ja kultuurisüsteemidest, lepivad lepinguosalised kokku koostöös demokraatia ja inimõiguste valdkonnas.
2. Lepinguosalised tunnistavad, et demokraatia põhineb inimeste vabalt väljendatud tahtel määrata oma poliitilised, majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurisüsteemid ning nende täielikul osalemisel kõikides elu aspektides.
3. Lepinguosalised lepivad kokku koostöö tegemises demokraatia tugevdamisel ja seoses oma suutlikkusega rakendada demokraatia ja inimõiguste, sealhulgas vähemuste õiguste põhimõtteid ja tavasid.
4. Koostöö võib muu hulgas hõlmata lepinguosaliste vahel kokku lepitud tegevusi, millel on järgmine eesmärk:
  - a) inimõiguste ülddeklaratsiooni austamine ja järgimine ning kõigi inimeste kodaniku-, poliitiliste, majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste edendamine ja kaitsmine;
  - b) inimõigustega tegelemine ülemaailmsel tasandil õiglaselt ja erapooletult, võrdsetel alustel ja võrdväärse rõhuasetusega, tunnistades, et kõik inimõigused on universaalsed, jagamatud, vastastikku sõltuvad ja omavahel seotud;
  - c) iga lepinguosalise suhtes kohaldatavate rahvusvaheliste inimõiguste alaste õigusaktide ja fakultatiivprotokollide tõhus rakendamine ning samuti ÜRO inimõigustega tegelevate organite soovitude rakendamine, mille lepinguosalised on heaks kiitnud;

- d) inimõiguste edendamise ja kaitse lõimimine riiklikku poliitikasse ja arengukavadesse;
- e) teadlikkuse suurendamine ja harimine inimõiguste, demokraatia ja rahu küsimustes;
- f) demokraatlike ja inimõigustealaste institutsioonide tugevdamine ning õiguslik ja institutsiooniline raamistik inimõiguste edendamiseks ja kaitseks;
- g) vastastikust huvi pakkuvate ühisalgatuste väljatöötamine asjaomaste mitmepoolsete foorumite raames.

Artikkel 23

Hea valitsemistava

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et hea valitsemistava alane koostöö põhineb ÜRO põhikirja ja rahvusvahelise õiguse põhimõtete rangel järgmisel.
2. Koostöö võib muu hulgas hõlmata lepinguosaliste vahel kokku lepitud tegevusi, millel on järgmine eesmärk:
  - a) õigusriigi põhimõtte järgimine;
  - b) läbipaistvate, vastutustundlike, tõhusate, stabiilsete ja demokraatlike institutsioonide edendamine;
  - c) kogemuste vahetamine ja suutlikkuse suurendamine seoses õigusküsimuste ja õigussüsteemi suutlikkusega;
  - d) teabe vahetamine õigussüsteemide ja õigusaktide kohta;
  - e) parimate tavade vahetamine hea valitsemistava, vastutustundlikkuse ja läbipaistva juhtimise kohta kõikidel tasanditel;
  - f) koostöö kaasavamate poliitiliste protsesside väljatöötamisel, mis võimaldavad kõikide kodanike tegelikku osalust.

Artikkel 24

Institutsioonide ja õigusriigi põhimõtte tugevdamine

Lepinguosalised pööravad erilist tähelepanu õigusriigi põhimõtte konsolideerimisele, sealhulgas õiguskaitse ja õiglase kohtumõistmise kättesaadavusele, ning samuti institutsioonide tugevdamisele õiguskaitse valdkonna kõikidel tasanditel ning õigusemõistmises.

Artikkel 25

Avaliku halduse ajakohastamine

Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad oma avaliku halduse ajakohastamise eesmärgil koostööd muu hulgas järgmises:

- a) organisatsioonilise tõhususe parandamisel;
- b) institutsioonide tulemuslikkuse suurendamisel teenuste osutamisel;
- c) avalike ressursside haldamise läbipaistvuse ja aruandekohustuslikkuse parandamisel;
- d) kogemuste vahetamisel seoses õigus- ja institutsioonilise raamistiku parandamisega;
- e) suutlikkuse suurendamisel seoses muu hulgas poliitika kujundamisega, avalike teenuste osutamise rakendamise ja hindamise, digitaalse valitsuse ja korrupsioonivastse võitlusega;
- f) seisukohtade ja avaliku sektori finantshaldusega seotud parimate tavade vahetamisel;
- g) detsentraliseerimisprotsesside tõhustamisel kooskõlas oma riikliku majandus- ja sotsiaalarengu strateegiaga.

*Artikkel 26***Konfliktide ennetamine ja lahendamine**

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et vahetavad kogemusi ja parimaid tavasid, mis on seotud konfliktide ennetamise ja lahendamisega lähtuvalt ühisest arusaamast konflikti algpõhjuste kohta.
2. Konfliktide ennetamise ja lahendamise seotud koostöö eesmärk on suurendada konfliktide lahendamise suutlikkust ning see võib muu hulgas hõlmata vahendamis-, läbirääkimis- ja lepitusprotsesside toetamist ja ulatuslikumaid jõupingutusi usaldusväärse ja rahu tagamise toetamiseks piirkondlikul ja rahvusvahelisel tasandil.

*III JAOTIS***Õigusvaldkonna edendamine, kodanike julgeolek ja ränne***Artikkel 27***Isikuandmete kaitse**

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd, et tagada kõrgetasemeline isikuandmete kaitse vastavalt mitmepoolselt kokku lepitud standarditele ja muudele rahvusvahelistele õigusaktidele ja tavadele.
2. Isikuandmete kaitsega seotud koostöö võib muu hulgas hõlmata suutlikkuse suurendamist, tehnilist abi ja teabe vahetamist, nagu lepinguosalised on vastastikku kokku leppinud.

*Artikkel 28***Ebaseaduslikud uimastid**

1. Lepinguosalised teevad koostööd, tagamaks kõikehõlmavat, integreeritud ja tasakaalustatud käsitust ülemaailmse narkoprobleemi tõkestamiseks ja sellega tegelemiseks tulemuslike meetmete ning pädevate asutuste vahelise koordineerimise kaudu, eelkõige tervishoiu-, haridus-, õiguskaitse-, tolli-, sotsiaal-, justiits- ja siseasjade valdkonnas eesmärgiga hoida ära või minimeerida uimastite tootmist ja vähendada nende pakkumist, salakaubandust, nõudlust ja omandamist kooskõlas ebaseaduslike uimastide käsitlevate riiklike õigusaktidega ja võttes nõuetekohaselt arvesse inimõigusi. Nimetatud koostöö eesmärk on samuti leevendada ebaseaduslike uimastite tagajärgi, aidata nende ohvreid, pakkudes mittediskrimineerivat ja kaasavat ravi, tegeleda uute psühhoaktiivsete ainete tootmise ja kasutamise küsimusega ning tõkestada tõhusamalt narkootikumide lähteainete kõrvaletõkestamist narkootiliste ja psühhotropsete ainete ebaseaduslikuks valmistamiseks.
2. Lepinguosalised lepivad kokku kõnealuste eesmärkide saavutamiseks tehtava koostöö vahendites. Meetmed põhinevad ühiselt kokku lepitud põhimõtetel kooskõlas asjaomaste rahvusvaheliste konventsioonidega, eelkõige ÜRO kolme põhilise uimastikontrolli konventsiooniga (1961, 1971 ja 1988), 1998. aasta juunis ÜRO Peaassamblee narkootikumidele pühendatud eristungil vastu võetud avaldusega, mis käsitleb juhtpõhimõtteid nõudluse vähendamiseks narkootikumide järele, ÜRO narkootikumide komisjoni 52. istungi kõrgetasemelisel kohtumisel 2009. aasta märtsis vastu võetud poliitilise deklaratsiooni ja tegevuskavaga ning 2016. aasta aprillis ÜRO Peaassamblee narkootikumidele pühendatud eristungil vastu võetud ülemaailmset narkoprobleemi käsitleva lõppdokumendiga.
3. Ilma et see piiraks muude koostöömehhanismide kasutamist, lepivad lepinguosalised kokku, et regioonidevahelisel tasandil kasutatakse sel otstarbel Euroopa Liidu ning Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna vahelist uimastialast koostöö- ja koordineerimismehhanismi, ja lepivad kokku, et teevad koostööd, suurendamaks selle tõhusust.
4. Samuti lepivad lepinguosalised kokku, et teevad koostööd võitluses kuritegevusega seotud uimastikaubanduse vastu, suurendades koordineeritust vastavate rahvusvaheliste organite ja asutustega, sealhulgas politsei- ja õigusalase koostöö valdkonnas.
5. Lepinguosalised vahetavad kogemusi sellistes valdkondades nagu poliitika, seadusandlik ja institutsiooniline areng, personali koolitamine, uimastitega seotud uurimistegevus, ennetamine, uimastisõltlaste ravi, rehabilitatsioon ja sotsiaalne reintegratsioon, et minimeerida ülemaailmse narkoprobleemiga seonduvat kahjulikku mõju rahvatervisele ja ühiskonnale.

*Artikkel 29***Rahapesu**

1. Lepinguosalised lepivad kokku koostöös, et ennetada oma finantsüsteemide, finantsinstitutsioonide ja määratud mittefinantsettevõtete ja -elukutsete kasutamist kuritegelikul viisil, näiteks uimastikaubanduset saadud tulu pesemiseks ja terrorismi rahastamiseks, ning selle vastu võidelda.
2. Mõlemad lepinguosalised lepivad kokku, et vastastikuse kokkuleppe kohaselt vahetatakse parimaid tavasid, eksperditeadmisi, suutlikkuse suurendamise algatusi ja koolitusi seoses tehnilise ja haldustoega, mis on suunatud vastavate normide väljatöötamisele ja rakendamisele ning rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu võitlemise mehhanismide tõhusale toimimisele.
3. Koostöös keskendutakse:
  - a) asjaomase teabe vahetamisele lepinguosaliste vastavates õigusraamistikes;
  - b) nende nõutavate standardite vastuvõtmisele ja tõhusale rakendamisele, mille eesmärk on võidelda rahapesu ja terrorismi rahastamisega, ning on võrdväärsete standarditega, mille on vastu võtnud asjaomased rahvusvahelised organid, kes tegutsevad kõnealuses valdkonnas, nagu näiteks rahapesuvastane töökond ja Ladina-Ameerika rahapesuvastane tööühm.

*Artikkel 30***Organiseeritud kuritegevus**

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd organiseeritud, sealhulgas organiseeritud rahvusvahelise kuritegevuse, ja finantskuritegevuse ennetamises ja tõkestamises. Selleks edendavad ja vahetavad nad parimaid tavasid ning rakendavad asjaomaseid kokkulepituid rahvusvahelisi standardeid ja akte, nagu näiteks ÜRO rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise konventsiooni ja seda täiendavaid protokolle ning ÜRO korrupsioonivastast konventsiooni.
2. Samuti lepivad lepinguosalised kokku, et teevad koostööd kodanike julgeoleku parandamisel, eelkõige toetades julgeolekupoliitikat ja -strateegiaid. See koostöö peaks aitama kaasa kuritegevuse ennetamisele ja võiks hõlmata selliseid tegevusi nagu regionaalsed koostööprojektid politsei ja õigusasutuste vahel, koolitusprogrammid, parimate tavade vahetamine kurjategijate profiilide loomise alal. Samuti hõlmab see muu hulgas seisukohtade vahetust õigusraamistike kohta ning haldus- ja tehnilist abi, mille eesmärk on tugevdada õiguskaitseasutuste institutsioonilist ja operatiivset suutlikkust, ning teabe ja meetmete vahetamist eesmärgiga tõhustada juurdlustega seotud koostööd.

*Artikkel 31***Võitlus korrupsiooniga**

1. Lepinguosalised teevad koostööd, et rakendada ja edendada asjakohaseid rahvusvahelisi standardeid ja akte, nagu näiteks ÜRO korrupsioonivastast konventsiooni.
2. Eelkõige teevad lepinguosalised koostööd järgmises:
  - a) organisatsioonilise tõhususe parandamine ja avalike ressursside haldamise läbipaistvuse ja aruandekohustuslikkuse tagamine koos korrupsioonivastaseks võitluseks loodud vastavate institutsioonide osalemisega;
  - b) parimate tavade vahetamine seoses asjakohaste institutsioonide, sh õiguskaitseasutuste ja kohtute tugevdamisega;
  - c) korrupsiooni ning altkäemaksu või pistise andmise või võtmise ärahoidmine rahvusvahelistes tehingutes;
  - d) korrupsioonivastase võitluse poliitika elluviimise hindamine kohalikul, piirkondlikul, riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil ÜRO korrupsioonivastase konventsiooni rakendamise läbivaatamise mehhanismi raames;
  - e) nende meetmete julgustamine, mis edendavad läbipaistvuskultuuri, seaduslikkust ning inimeste hoiakute muutmist korrupsiooni suhtes;
  - f) nende meetmete lihtsustamine, mille eesmärk on teha kindlaks ja saada tagasi varad, edendada parimaid tavasid ja suurendada suutlikkust.

*Artikkel 32***Väike- ja kergrelvade ebaseaduslik kaubandus**

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd seoses väike- ja kergrelvade, sealhulgas nende osade, komponentide ja laskemoona ebaseadusliku kaubanduse ennetamise ja selle vastu võitlemisega väike- ja kergrelvade salakaubanduse kõikide aspektide ennetamist, tõkestamist ja likvideerimist käsitleva ÜRO tegevusprogrammi tunnustatud raamistiku rakendamisel. Selles kontekstis lepivad nad kokku koostöös, et vahetada kogemusi ja koolitust pädevate asutuste, sealhulgas tolliasutuste, politsei ja kontrolliasutuste vahel.
2. Nagu on sätestatud lõikes 1 osutatud ÜRO tegevusprogrammis, kinnitavad lepinguosalised kõnealuses kontekstis muu hulgas uuesti ÜRO põhikirja artikli 51 kohast võõrandamatut õigust individuaalsele või kollektiivsele enesekaitsele ning samuti iga riigi õigust toota, importida ja säilitada väike- ja kergrelvi kaitse ja riikliku julgeoleku eesmärgil ning samuti nende suutlikkust osaleda rahuvalveoperatsioonides kooskõlas ÜRO põhikirjaga ja iga lepinguosalise otsuse alusel.

*Artikkel 33***Terrorismivastane võitlus**

1. Lepinguosalised teevad koostööd seoses terrorismivastase võitlusega artiklis 8 kokku lepitud raamistiku ja standardite rakendamisel.
2. Samuti teevad lepinguosalised koostööd, tagamaks, et iga isik, kes osaleb terrorismiaktide rahastamises, kavandamises, ettevalmistamises või toimepanemises või toetab terrorismiakte, võetakse vastutusele. Lepinguosalised nõustuvad, et terrorismivastases võitluses tuleb järgida kõiki asjakohaseid ÜRO resolutsioone ning samas austada lepinguosaliste suveräänsust, nõuetekohast menetlust, inimõigusi ja põhivabadusi.
3. Lepinguosalised lepivad kokku koostöös terroriaktide ennetamisel ja tõkestamisel politsei- ja õigusala koostöö kaudu.
4. Võttes arvesse ÜRO ülemaailmset terrorismivastase võitluse strateegiat, peaksid lepinguosalised edendama selle tasakaalustatud rakendamist ja nõustuma rakendama selles osutatud meetmeid, kui see on asjakohane, kõige tõhusamal viisil, et lõpetada terrorismi oht.
5. Lepinguosalised lepivad samuti kokku teha koostööd ÜRO-ga rahvusvahelise terrorismi vastast üldkonventsiooni käsitleva lepingu eelnõu koostamise lõpule viimisel.

*Artikkel 34***Ränne, inimkaubandus ja rändajate ebaseaduslik üle piiri toimetamine**

1. Koostööd arendatakse edasi, võttes arvesse lepinguosaliste vahelisi konsultatsioone nende vajaduste ja seisukohtade kohta ning see viiakse ellu kooskõlas lepinguosaliste õigusraamistikega. Koostöös keskendutakse eeskätt:
  - a) rände algpõhjustele;
  - b) riiklike õigusaktide ja tavade arendamisele ja rakendamisele seoses rahvusvahelise kaitsega kooskõlas rahvusvahelise õiguse põhimõtete ja normidega, sealhulgas rahvusvahelise kaitse põhimõtetele, kui see on kohaldatav;
  - c) riiki lubamise reeglitele, samuti riiki lubatud isikute õigustele ja staatusele, õiglasele kohtlemisele ja seadusjärgsete elanike integreerimisele ühiskonda, seaduslike rändajate haridusele ja koolitusele ning rassismi ja ksenofoobia vastastele meetmetele ja kõikidele kohaldatavatele sätetele, mis käsitlevad rändajate inimõigusi;
  - d) raha kodumaale saatmise hõlbustamiseks loodud mehhanismide ja poliitika hindamiseks;
  - e) seisukohtade ja parimate tavade vahetamisele ning arutelule ühist huvist pakkuvate küsimuste kohta seoses korduvrände ja ajude äravoolu ennetamisega;

- f) kogemuste ja parimate tavade vahetamisele, tehnilisele, tehnoloogilisele, operatiivsele ja kohtukoostööle, ning kui see on asjakohane ja vastastikusel kokkuleppel, küsimustele, mis on seotud inimkaubanduse ja rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamisega, sealhulgas inimkaubitsejate ja ebaseaduslikult üle piiri toimetajate võrgustike ja kuritegelike organisatsioonidega võitlemisele ning kaitse, abi ja toe pakkumisele nimetatud kuritegudes kannatanutele;
- g) seaduslikku elamisluba mitte omavate isikute tagasisaatmisele humaansetes, turvalistes ja vääriskates tingimustes, austades täielikult nende inimõigusi, sealhulgas nende vabatahtliku tagasisaatmise edendamist, ning selliste isikute tagasivõtmisele vastavalt lõikele 2;
- h) toetusmeetmetele, mis on suunatud tagasipöördujate jätkusuutlikule reintegratsioonile.
2. Ebaseadusliku sisserände vältimiseks ja kontrollimiseks tehtava koostöö raames ning mõjutamata vajadust kaitsta inimkaubanduse ohvreid, lepivad lepinguosaliselt täiendavalt kokku järgmises:
- a) teha kindlaks oma väidetavad kodanikud ning võtta taotluse korral, viivitamata ja ilma edasiste formaalsusteta pärast kodakondsuse tuvastamist tagasi kõik oma kodanikud, kes viibivad ebaseaduslikult Euroopa Liidu liikmesriigi või Kuuba territooriumil, perioodi jooksul, mis on kehtestatud Euroopa Liidu liikmesriikide ja Kuuba kohaldatavates õigusaktides rände kohta ja kooskõlas nendes õigusaktides sätestatud normide ja menetlustega;
- b) võimaldada sel eesmärgil oma tagasivõetud kodanikele nõuetekohane isikutunnistus.
3. Lepinguosaliselt lepivad kokku, et nad peavad taotluse korral ja võimalikult kiiresti läbirääkimisi lepingu üle, mis reguleerib Euroopa Liidu liikmesriikide ja Kuuba erikohustusi seoses rändeküsimuste, sealhulgas tagasivõtmisega.

Artikkel 35

Konsulaarkaitse

Kuuba on nõus, et kõikide esindatud liikmesriikide diplomaatilised ja konsulaarasutused pakuvad kaitset kõikidele nende liikmesriikide kodanikele, kelle riigil ei ole seal alalist esindust, millel on realselt võimalik neile konsulaarkaitset pakkuda, samadel tingimustel nagu asjaomase Euroopa Liidu liikmesriigi kodanikele.

Artikkel 36

Kodanikuühiskond

Lepinguosaliselt tunnistavad kodanikuühiskonna, sealhulgas akadeemiliste ringkondade, mõttekodade ja meedia võimalikku panust käesoleva lepingu eesmärkide saavutamisse. Nad lepivad kokku, et edendavad meetmeid, millega toetatakse kodanikuühiskonna suuremat osalust asjaomaste arengualaste ja valdkondlike koostöömeetmete formuleerimist ja rakendamist, sealhulgas suutlikkuse suurendamise kaudu.

IV JAOTIS

Sotsiaalareng ja sotsiaalne ühtekuuluvus

Artikkel 37

Sotsiaalareng ja sotsiaalne ühtekuuluvus

1. Tõdedes, et sotsiaalne areng käib käsikäes majanduslikuga, lepivad lepinguosaliselt kokku, et koostöö sihiks on tugevdada sotsiaalset ühtekuuluvust vaesuse, ebaõigluse, ebavõrdsuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamise kaudu, võttes eelkõige arvesse kestliku arengu tegevuskava 2030 arengueesmärgid ja rahvusvaheliselt kokku lepitud eesmärgid edendada inimväärset tööd kõigi jaoks. Nende eesmärkide saavutamiseks mobiliseerivad lepinguosaliselt kokku lepitud eesmärgid edendada inimeste koostöö- kui ka siseriiklike vahenditest.
2. Sel eesmärgil teevad lepinguosaliselt koostööd, et edendada ja vahetada parimaid tavasid seoses järgmisega:
- a) sotsiaalse rõhuasetusega majanduspoliitika elluviimine, mis oleks suunatud kaasavamale ühiskonnale, kus sissetulek oleks jaotunud paremini, et vähendada ebavõrdsust ja ebaõiglust;

- b) kaubandus- ja investeerimispoliitika elluviimine, pidades silmas seost kaubanduse ja kestliku arengu, õiglase kaubanduse, maa- ja linnapiirkondade riiklike ja mitteriiklike ettevõtete ning nende esindusorganisatsioonide arengu ja ettevõtete sotsiaalse vastutuse vahel;
  - c) õiglane ja usaldusväärne maksupoliitika, mis võimaldaks jõukust paremini ümber jaotada ja tagaks sotsiaalkulutuste piisava taseme;
  - d) tõhusad avalikud sotsiaalkulutused, mis oleksid seotud selgelt piiritletud sotsiaalsete eesmärkidega, liikudes tulemusele orienteeritud käsitlusviisi suunas;
  - e) tulemuslik sotsiaalpoliitika ja kõikidele võrdväärne juurdepääs sotsiaalteenustele erinevates sektorites, nagu näiteks hariduse, tervishoiu, toitumise, hügieeni, elamispinna, õigusemõistmise ja sotsiaalkindlustuse alal;
  - f) tööhõivepoliitika, mis on suunatud kõigi jaoks inimväärse töö tagamisele kooskõlas rahvusvaheliste ja riiklike tööjõustandardite ning majanduslike võimaluste loomisega, keskendudes eelkõige kõige vaesematele ja haavatavamatele rühmadele ja kõige ebasoodsamas olukorras olevatele piirkondadele;
  - g) kaasavamad ja kõikehõlmavad sotsiaalkaitsesüsteemid muu hulgas seoses pensionide, tervishoiu, õnnetuste ja töötusega, lähtuvalt solidaarsuse ja mittediskrimineerimise põhimõttest;
  - h) strateegiad ja poliitikad, millega võidelda ksenofoobia ja diskrimineerimise vastu muu hulgas soo, rassilise kuuluvuse, usutunnistuse, etnilise päritolu või puude alusel;
  - i) konkreetne poliitika ja programmid, mis on pühendatud noortele, et edendada nende täielikku integratsiooni majanduslikku, poliitilisse ja ühiskondlikku ellu.
3. Lepinguosalised lepivad kokku, et soodustavad teabe ja kogemuste vahetamist sotsiaalarengu ja sidususe aspektide kohta riiklike kavade või programmide osas.

Artikkel 38

Tööhõive ja sotsiaalkaitse

Lepinguosalised lepivad kokku teha koostööd, et edendada tööhõivet ja sotsiaalkaitset meetmete ja programmide kaudu, mis on suunatud eelkõige järgmisele:

- a) kõigile inimväärse töö tagamine;
- b) kaasavama ja hästi toimiva tööturu loomine;
- c) sotsiaalkaitsega hõlmatuse laiendamine;
- d) sotsiaalse dialoogi soodustamine;
- e) Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni konventsioonides kindlaks määratud tööõiguse põhireeglite järgimise tagamine;
- f) mitteametliku majandusega seotud küsimuste käsitlemine;
- g) erilise tähelepanu pööramine ebasoodsas olukorras olevatele rühmadele ja diskrimineerimise vastu võitlemisele;
- h) inimressursside kvaliteedi arendamine hariduse ja koolituse parandamise kaudu, sealhulgas tõhusa kutseõppe kaudu;
- i) töötervishoiu- ja julgeolekutingimuste parandamine, eelkõige tööinspeksioonide tõhustamise ning tervishoiu ja ohutuse parandamise toetamise kaudu;
- j) töökohtade loomise ja ettevõtlikkuse arendamine ettevõtete loomiseks vajaliku institutsioonilise raamistiku tugevdamise kaudu ning krediidile kergema juurdepääsu loomise kaudu.

Artikkel 39

Haridus

1. Lepinguosalised lepivad kokku jagada kogemusi ja parimaid tavasid seoses hariduse jätkuva arendamisega kõikidel tasanditel.

2. Lepinguosalised nõustuvad, et koostöö toetab inimressursside arendamist kõikidel haridustasanditel, eelkõige kõrghariduse tasandil, sealhulgas erivajaduste osas. Lepinguosalised edendavad tudengite, teadurite ja õppejõudude vahetust kehtivate programmide kaudu ja tõhustavad suotlikkuse arendamist, et ajakohastada oma kõrgharidussüsteeme.

Artikkel 40

Rahvatervis

1. Lepinguosalised lepivad kokku koostöös tervishoiusektori ühist huvi pakkuvates valdkondades, et tugevdada tegevust teaduse, tervishoiusüsteemi haldamise, toitumise, farmaatsiatoodete, ennetava meditsiini, nakkushaiguste, näiteks HIV/AIDSi, ja mittenakkuslike haiguste, näiteks vähi ja südameveresoonehaiguste, ning muude suuremate terviseohtude, nagu denguepalaviku, Chikungunya ja Zika viiruste valdkonnas. Lepinguosalised lepivad samuti kokku, et teevad koostööd nende rahvusvaheliste terviselepingute rakendamisel, mille osalised nad on.

2. Lepinguosalised lepivad kokku, et pööravad erilist tähelepanu piirkondlikele meetmetele ja programmidele, mida rakendatakse rahvatervise valdkonnas.

Artikkel 41

Tarbijakaitse

Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd tarbijakaitse küsimustes, et kaitsta inimeste tervist ja tarbijate huve.

Artikkel 42

Kultuur ja pärand

1. Lepinguosalised kohustuvad edendama koostööd kultuuri, sealhulgas kultuuripärandi valdkonnas, nõuetekohase austusega nende mitmekesisuse vastu. Kooskõlas oma vastavate õigusaktidega tõhustatakse sellise koostööga vastastikust mõistmist ja kultuuridevahelist dialoogi ning toetatakse tasakaalustatud kultuurivahetust ja kontakti asjaomaste osalejatega, sealhulgas mõlema lepinguosalise kodanikuühiskonna organisatsioonidega.

2. Lepinguosalised edendavad koostööd kunsti, kirjanduse ja muusika valdkonnas, sealhulgas kogemuste vahetamise kaudu.

3. Lepinguosaliste vaheline koostöö toimub kooskõlas vastavate riigisiseste autoriõiguse sätete ja muude kultuuri käsitlevate sätetega ning samuti rahvusvaheliste lepingutega, mille osalised nad on.

4. Lepinguosalised lepivad kokku, et edendavad koostööd pärandi restaureerimise ja jätkusuutliku haldamise alal. Koostöö hõlmab muu hulgas ka loodus- ja kultuuripärandi (materiaalse ja immateriaalse) säilitamist ja edendamist, sealhulgas kultuuripärandiga ebaseadusliku kaubitsemise ärahoidmist ja meetmeid võitluseks selle vastu vastavalt asjakohastele rahvusvahelistele õigusaktidele.

5. Lepinguosalised lepivad kokku, et edendavad koostööd audiovisuaal- ja meediasektoris, sealhulgas raadio ja ajakirjanduse valdkonnas ühiste koolitusalgatuste, aga ka audiovisuaalarengu ning tootmis- ja levitamismeetmete kaudu, sealhulgas hariduse ja kultuuri valdkonnas.

6. Lepinguosalised soodustavad koordineerimist UNESCO raames eesmärgiga edendada kultuurilist mitmekesisust, muu hulgas ka konsultatsioonide kaudu, mille käigus arutatakse UNESCO kultuurilise väljenduse mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsiooni ratifitseerimist ja rakendamist. Koostöö hõlmab ka kultuurilise mitmekesisuse edendamist.

*Artikkel 43***Haavatavas olukorras olevad inimesed**

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et haavatavate isikute huvides tehtavas koostöös on eelisjärjekorras meetmed, sealhulgas uuenduslikud tegevuspõhimõtted ja projektid, mis hõlmavad haavatavas olukorras olevad inimesi. Koostöö eesmärk peaks olema edendada inimarengut, parandada elamistingimusi ja edendada nende täielikku lõimimist ühiskonda.
2. Koostöö hõlmab kogemuste vahetamist seoses haavatavate isikute inimõiguste kaitse, sellise poliitika edendamise ja rakendamisega, mis on suunatud võrdsete võimaluste tagamisele haavatavas olukorras olevatele inimestele, majanduslike võimaluste ja konkreetse sotsiaalpoliitika loomisega, mille eesmärk on inimeste suutlikkuse arendamine hariduse ja koolituse kaudu, juurdepääsuga esmastele sotsiaalteenustele, sotsiaalsetele turvavõrkudele ja õiguskaitsesele, kus erilise tähelepanu all on muu hulgas puudega inimesed ja nende pered, lapsed ja eakad inimesed.

*Artikkel 44***Sooline vaatenurk**

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et koostöö peab aitama tugevdada poliitikat, programme ja mehhanisme, mis on suunatud meeste ja naiste võrdse osaluse ja võrdsete võimaluste tagamisele, parandamisele ja laiendamisele kõikides poliitika, majanduse, ühiskonna- ja kultuurielul valdkondades, eelkõige pidades silmas naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise konventsiooni ja Pekingi deklaratsiooni ja tegevusplatvormi tõhusat rakendamist. Asjakohasel juhul rakendatakse naiste toetuseks eeliskohtlemise erimeetmeid.
2. Koostöö peab edendama soolise vaatenurga arvestamist kõikides asjaomastes koostöövaldkondades, sealhulgas avalikus poliitikas, arengustrateegias ja -meetmetes, samuti nende mõju mõõtmiseks kasutatavate näitajate puhul.
3. Samuti peab koostöö aitama lihtsustada naiste ja meeste võrdset juurdepääsu kõikidele teenustele ja ressursidele, võimaldades neil täiel määral kasutada oma põhiõigusi, näiteks seoses hariduse, tervishoiu, kutseõppe, tööalaste võimaluste, poliitiliste otsuste tegemise, juhtimisstruktuuride ja eraettevõtetele.
4. Erilist tähelepanu tuleb pöörata programmidele, mille eesmärk on ennetada naistevastase vägivalda kõiki vorme ja nendega tegeleda.

*Artikkel 45***Noored**

1. Lepinguosaliste vaheline koostöö toetab kõiki noori puututavate küsimustega seotud poliitikavaldkondi. Siia hulka kuulub toetus koolitusele ja tööhõivele, perepoliitikale ja haridusele, aga ka töövõimaluste loomine noortele ning kogemuste vahetamise toetamine seoses alaealiste kuritegevuse ennetamise ning nende majandusellu ja ühiskonda taasintegreerumise programmidega.
2. Lepinguosalised lepivad kokku, et soodustavad noorte aktiivset osalust ühiskonnas, sealhulgas noorte arengusse panustava ja nende endi elu mõjutava poliitika kujundamisel.
3. Mõlemad lepinguosalised lepivad kokku, et edendavad nende programmide elluviimist, mille eesmärk on toetada noorteorganisatsioonide vahelist koostööd, sealhulgas vahetusprogramme.

*Artikkel 46***Kohaliku kogukonna arendamine**

1. Lepinguosalised lepivad kokku koostöös jätkusuutliku kohaliku kogukonna arendamisel integreeritud meetmete abil, millega edendatakse erinevate kohaliku majanduse liidrite algatusi ja toetatakse olemasolevate ressursside kasutuselevõttu kohaliku kogukonna tasandil.

2. Koostöö võiks toetada järgmisi meetmeid:
  - a) kohalikud algatused kooskõlas vastava territoriaalse strateegilise plaaniga;
  - b) kohalike tootmisüksuste ja teenusepakkujate majandusliku haldussuutlikkuse tugevdamine.

V JAOTIS

Keskkond, katastroofiohu juhtimine ja kliimamuutus

Artikkel 47

Keskkonna ja kliimamuutuste alane koostöö

1. Lepinguosalised lepivad kokku koostöö tegemises, et kaitsta ja parandada keskkonna kvaliteeti kohalikul, piirkondlikul ja üleilmsel tasandil, mis võimaldab saavutada kestliku arengu.
2. Lepinguosalised, pidades silmas käesoleva lepingu mõju, pööravad nõuetekohast tähelepanu arengu ja keskkonna vahelistele suhetele. Lepinguosalised töötavad selle nimel, et kasutada ära keskkonnasäästlike tehnoloogiate pakutavaid investeerimisvõimalusi.
3. Koostöö kergendab ka edusamme asjaomastel rahvusvahelistel konverentsidel ja edendab mitmepoolsete lepingute ja nendes kokku lepitud põhimõtete rakendamist sellistes valdkondades nagu bioloogiline mitmekesisus, kliimamuutus, kõrbestumine, põud ja kemikaalide kasutamine.
4. Koostööd tehakse eelkõige järgmises:
  - a) loodusressursside, bioloogilise mitmekesisuse ja ökosüsteemide, sealhulgas metsade ja kalavarude ning nende pakutavate teenuste säilitamine ja jätkusuutlik haldamine;
  - b) võitlus mage- ja merevee, õhu ning pinnase saaste vastu, sealhulgas mõistliku jäätmekäitluse, kanalisatsiooni, kemikaalide ja muude ohtlike ainete ja materjalide käitluse kaudu;
  - c) ülemaailmsed küsimused, nagu kliimamuutused, osoonikihi hõrenemine, kõrbestumine ja põud, metsade hävitamine, rannikuvööndite kaitse, elurikkuse ja bioohutuse säilitamine.
5. Selles kontekstis püütakse koostöö abil hõlbustada kliimamuutuste mõju vähendamise ja sellega kohanemisega seotud ühisalgatusi, sealhulgas seoses kliimamuutust käsitleva poliitika tõhustamisega.
6. Koostöö võib hõlmata järgmist laadi meetmeid:
  - a) poliitilise dialoogi ja selle rakendamise edendamine, teabe ja kogemuste vahetamine seoses keskkonnavalaste õigusaktide, tehniliste normide ja keskkonnasõbralikuma kaitse ja parimate keskkonnatavadega, ning samuti suutlikkuse suurendamine eesmärgiga tugevdada keskkonnajuhtimist ja -seiret ning kontrollsüsteeme kõikides sektorites kõikidel valitsustasanditel;
  - b) keskkonnasõbraliku tehnoloogia kasutamise ja oskusteabe edasiandmine, sealhulgas uuenduste ja keskkonnakaitse stiimulite ja mehhanismide loomine;
  - c) keskkonnakaalutluste lõimimine teistesse poliitikavaldkondadesse, sealhulgas maakasutuse korraldamine;
  - d) jätkusuutlike tootmis- ja tarbimismudelite edendamine, sealhulgas ökosüsteemide, teenuste ja toodete jätkusuutlik kasutamine;
  - e) keskkonnavalaste teadlikkuse ja hariduse edendamine ning kodanikuühiskonna suurem osalus keskkonnakaitse ja kestliku arengu alastes jõupingutustes, eelkõige kohalikes kogukondades;
  - f) regionaalse koostöö julgustamine ja edendamine keskkonnakaitse valdkonnas;
  - g) kaasaaitamine nende mitmepoolsete keskkonnavalaste kokkulepete rakendamisele ja täitmise tagamisele, milles nad on osalised.

*Artikkel 48***Katastroofiohu juhtimine**

1. Lepinguosalised tunnistavad vajadust juhtida kõiki katastroofiohte, mis mõjutavad ühe või enama riigi territooriumit. Lepinguosalised kinnitavad ühist pühendumust parandada ennetus-, leevendus-, valmisoleku-, reageerimis- ja taastamismeetmeid, et suurendada oma ühiskonna ja taristu vastupanuvõimet, ning teha asjakohasel juhul koostööd kahe- ja mitmepoolisel poliitilisel tasandil katastroofiohu juhtimise väljundite parandamiseks.
2. Lepinguosalised nõustuvad, et katastroofiohu juhtimise alase koostöö eesmärk on vähendada haavatavust ja riske, suurendada seiret ja varajase hoiatamise suutlikkust ning suurendada Kuuba vastupanuvõimet katastroofidele, muu hulgas riigisiseste jõupingutuste toetamise kaudu, ning samuti toetades piirkondlikku raamistikku haavatavuse vähendamiseks ja katastroofidele reageerimiseks, et tugevdada piirkondlikku uurimistegevust ja levitada parimaid tavasid, toetudes õppetundidele, mis on saadud seoses katastroofiriski vähendamise, selleks valmisoleku, kavandamis-, ennetus-, leevendus-, sellele reageerimise ja taastamismeetmetega.

*Artikkel 49***Vesi ja kanalisatsioon**

1. Lepinguosalised tunnistavad vajadust tagada veevarustuse ja kanalisatsiooni kättesaadavus ja jätkusuutlik haldamine ning selle tulemusena lepivad nad kokku teha koostööd muu hulgas seoses järgmisega:
  - a) suutlikkuse suurendamine veevarustus- ja kanalisatsioonisüsteemide tõhusaks haldamiseks;
  - b) vee kvaliteedi mõju tervisenäitajatele;
  - c) vee kvaliteediga seotud tehnoloogia ajakohastamine, seirest laboriteni;
  - d) haridusprogrammid, milles juhitakse tähelepanu vajadusele veeressurside säilitamise, ratsionaalse kasutamise ja integreeritud haldamise järele.
2. Lepinguosalised lepivad kokku, et pööravad erilist tähelepanu piirkondlikele meetmetele ja koostööprogrammidele, mida rakendatakse kõnealuses sektoris.

VI JAOTIS

Majanduse areng*Artikkel 50***Põllumajandus, maaelu areng, kalavarud ja vesiviljelus**

1. Lepinguosalised lepivad kokku koostöös põllumajanduse, maaelu arengu, kalavarude ja vesiviljeluse valdkonnas muu hulgas seoses järgmisega:
  - a) tootmisvõimsuse ja tootlikkuse parandamine;
  - b) põllumajandus-, kalandus- ja vesiviljelustoodete kvaliteedi parandamine;
  - c) linna ja linnalähedase põllumajanduse arendamine;
  - d) tootmisahelate tugevdamine;
  - e) maaelu areng;
  - f) tervislike harjumuste edendamine toitumistaseme tõstmiseks;
  - g) põllumajandus- ja kalandustoodete, hulgimüügiturgude ja finantskrediidile juurdepääsu arendamine;
  - h) ettevõtlike arendamise teenuste edendamine kooperatiivide, väikeste erasektori põllumajandusettevõtete ja väikestele kalanduskogukondade jaoks;
  - i) oma turgude arendamine ja rahvusvaheliste kaubandussuhete edendamine;
  - j) orgaanilise tootmise arendamine;

- k) põllumajanduse ja vesiviljeluse edendamine, integreerides keskkonnaga seonduvad nõuded ja -väljakutsed;
- l) põllumajanduse ja maaelu arengus, kalanduses ja vesiviljeluses asjakohase teaduse, tehnoloogia ja innovatsiooni edendamine ning samuti kõnealuste ressursside tööstuslik töötlemine;
- m) kalavarude jätkusuutliku kasutamise ja majandamise edendamine;
- n) parima tava edendamine kalavarude majandamises;
- o) andmete kogumise parandamine, et võtta arvesse parimat olemasolevat teaduslikku teavet kalavarude hindamisel ja majandamisel;
- p) seire-, kontrolli- ja järelevalvesüsteemide tugevdamine;
- q) võitlus ebaseadusliku, teatamata ja reguleerimata kalapüügi vastu;
- r) koostöö tugevdamine eesmärgiga tagada suurem suutlikkus lisaväärtusega tehnoloogiate arendamisel kalavarude ja vesiviljelustoodete töötlemiseks.

2. Koostöö võib muu hulgas hõlmata tehniliste eksperditeadmiste pakkumist, toe pakkumist, suutlikkuse suurendamist ning teabe ja kogemuste vahetamist. Lepinguosalised lepivad kokku, et edendavad institutsioonilist koostööd ja tõhustavad koostööd rahvusvahelistes organisatsioonides ning riiklike ja piirkondlike kalavarude haldusega tegelevate organisatsioonidega.

3. Lepinguosalised innustavad katastroofialdistel aladel tegema riskianalüüsi ja rakendama piisavaid meetmeid, et suurendada vastupanuvõimet toiduohutuse ja põllumajandusliku koostöö raames.

Artikkel 51

Jätkusuutlik turism

1. Lepinguosalised tunnistavad turismisektori tähtsust kohalike kogukondade sotsiaalses ja majanduslikus arengus ning mõlema regiooni suurt majanduslikku potentsiaali ettevõtluse arendamiseks selles valdkonnas.
2. Selleks lepivad nad kokku, et teevad koostööd õiglase ja säästva turismi edendamiseks, eelkõige selleks, et toetada:
  - a) turismi sotsiaalmajanduslikku kasu optimeeriva poliitika väljatöötamist;
  - b) turismitoodete loomist ja tugevdamist mittefinantsteenuste, koolituse ning tehnilise abi ja tehniliste teenuste pakkumise kaudu;
  - c) keskkondlike, kultuuriliste ja sotsiaalsete kaalutluste lõimimist turismisektori arendamisse, sealhulgas kultuuripärandi ja loodusvarade kaitse ja edendamine;
  - d) kohalike kogukondade osalust turismi arendamises, eelkõige maapiirkonna- ja kogukonnaturismi ning ökoturismi alal;
  - e) turustamis- ja müügiedendusstrateegiaid, institutsioonilise suutlikkuse ja inimressursside arendamist ning rahvusvaheliste standardite edendamist;
  - f) avaliku ja erasektori vahelise koostöö ja sidemete edendamist;
  - g) riiklike ja piirkondlike turismi arengukavade väljatöötamist;
  - h) infotehnoloogia edendamist turismi valdkonnas.

*Artikkel 52***Teadus-, tehnoloogia- ja innovatsiooni alane koostöö**

1. Lepinguosalised seavad eesmärgiks teadusliku, tehnoloogilise ja innovatsiooniga seotud suutlikkuse arendamise, hõlmates kõiki tegevusi, mis kuuluvad loodud mehhanismide või vastastikust huvi pakkuvate koostöölepingute alla. Selleks toetavad lepinguosalised teabevahetust ja oma teadusasetuste osalust ja tehnoloogilist arendust seoses järgmistest koostöötegevustest vastavalt oma sisemistele reeglitele:
  - a) teabevahetus oma vastava teadus- ja tehnoloogia alase poliitika kohta;
  - b) ühine teadus- ja arendustegevus, mille eesmärk on innustada teaduslikke edusamme ning tehnoloogia ja oskusteabe edasiandmist, sealhulgas info- ja kommunikatsioonitehnoloogiate kasutamist.
2. Erilist rõhku pannakse inimpotentsiaali tugevdamisele teadusliku ja tehnoloogilise tipp-pädevuse tõeliselt pikaajalise alusena ja jätkusuutlike sidemete loomisele poolte teadus- ja tehnoloogiaringkondade vahel nii riigi sees kui ka regionaalsel tasandil. Selleks edendatakse teadustöötajate vahetust ja teadusprojektide parimate tavade vahetust.
3. Uurimiskeskused, kõrgharidusasutused ja teised sidusrühmad, mis asuvad Euroopa Liidus ja Kuubal, kaasatakse teadus-, tehnoloogia ja uurimisalasest koostöösse, kui see on asjakohane.
4. Lepinguosalised lepivad kokku, et kasutavad kõiki mehhanisme, suurendamaks kõrgelt kvalifitseeritud professionaalide kvaliteeti ja hulka, sealhulgas koolituse, uurimiskoostöö, stipendiumide ja vahetuste kaudu.
5. Lepinguosalised soodustavad oma vastavate üksuste osalemist teineteise teadus- ja tehnoloogiaprogrammides vastastikku kasuliku teaduse tipptaseme taotlemisel ja kooskõlas oma vastavate sätetega, mis reguleerivad kolmandate riikide üksuste osalust.

*Artikkel 53***Tehnosiire**

1. Tunnistades koostöö ja tehnilise toe tähtsust tehnosiirde valdkonnas, sealhulgas automatiseerimisprotsessides, lepivad lepinguosalised kokku koostöös tehnosiirde edendamisel akadeemiliste või professionaalsete programmide kaudu, mis on pühendatud nendevahelisele teadmussiirdele.
2. Euroopa Liit hõlbustab ja edendab Kuuba juurdepääsu uurimis- ja arendusprogrammidele, mis on muu hulgas suunatud tehnoloogia arendamisele.

*Artikkel 54***Energeetika, sealhulgas taastuvenergia**

1. Tunnistades taastuvenergia ja energiatõhusate lahenduste kasvavat tähtsust kestlikus arengus, nõustuvad lepinguosalised, et nende ühine eesmärk on edendada koostööd energeetika valdkonnas, eelkõige muu hulgas jätkusuutlike puhaste taastuvenergiaallikate, energiatõhususe, energiat säästva tehnoloogia, maapiirkondade elektrifitseerimise ja energiaturgude regionaalse integratsiooni alal, nagu lepinguosalised on kindlaks määranud ja vastavalt nende riigisisestele õigusaktidele.
2. Selline koostöö võib muu hulgas hõlmata järgmist:
  - a) poliitilist dialoogi ja koostööd energeetikasektoris, eelkõige seoses energiavarustuse parandamise ja mitmekesistamisega ning energiaturgude, sealhulgas tootmise, edastamise ja jaotamise parandamisega;
  - b) suutlikkuse suurendamise programmid, tehnoloogia ja oskusteabe, sealhulgas heitenormide alase töö edasiandmine energeetikasektoris, eelkõige seoses energiatõhususe ja sektori juhtimisega;
  - c) energia säästmise, energiatõhususe, taastuvenergia ning energia tootmise ja tarbimise keskkonnamõju, eelkõige selle liigirikkusele, metsandusele ja maakasutuse muutusele avalduva mõju uurimise edendamine;

- d) taastuvenergia ja energiatõhusate pilotprojektide arendamine, eelkõige päikese-, tuule-, biomassi, hüdro-, merelaine- ja hoovuste energia valdkonnas;
- e) programmid eesmärgiga parandada inimeste üldist teadlikkust ja teadmisi taastuvaenergiate ja energiatõhususe kohta;
- f) tahkete ja vedelate jäätmete ringlussevõtt või energiaks kasutamine.

Artikkel 55

Transport

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et transpordi valdkonnas tehtav koostöö keskendub transpordi ja sellega seotud infrastruktuuriüsteemide restruktureerimisele ja moderniseerimisele, hõlbustades ja parandades reisijate ja kaupade liikumist ning pakkudes paremat juurdepääsu linna-, õhu, mere-, sisevee-, raudtee- ja maanteetranspordi turgudele, täiustades transpordi juhtimist nii operatiivsest kui ka halduslikust seisukohast ning edendades rangeid tegevuss-standardeid.
2. Koostöö võib hõlmata järgmist:
  - a) teabevahetus lepinguosaliste poliitika kohta, eriti seoses linnatranspordiga ning multimodaalsete transpordivõrkude vastastikuse ühendamise ja koostalitlusvõimega ning muude vastastikust huvi pakkuvate küsimustega;
  - b) siseveeteede, maanteede, raudteede, sadamate ja lennujaamade juhtimine, sealhulgas asjakohane koostöö asjaomaste ametiasutuste vahel;
  - c) projektid Euroopa tehnoloogia rakendamiseks globaalses satelliitnavigatsioonisüsteemis ja linnade ühistranspordi keskustes;
  - d) ohutusstandardite ja saaste vältimise standardite parandamine, sealhulgas koostöö asjaomastes rahvusvahelistel foorumitel eesmärgiga tagada rahvusvaheliste standardite parem jõustamine;
  - e) tegevus, mis soodustab lennunduse ja meretranspordi arengut.

Artikkel 56

Majandusliku ja sotsiaalse mudeli ajakohastamine

1. Lepinguosalised lepivad kokku, et töötavad välja koostöömeetmed, et toetada Kuuba avaliku halduse ja Kuuba majanduse tugevdamist ja ajakohastamist. Nad lepivad kokku ettevõtete ja kooperatiivide arendamise toetamises, pöörates erilist tähelepanu kohalikule arengule.
2. Kõnealune koostöö võiks toimuda vastastikust huvi pakkuvates valdkondades, näiteks:
  - a) makromajanduslik poliitika, sealhulgas maksupoliitika;
  - b) statistika;
  - c) kaubandusteabe süsteemid;
  - d) kaubanduse hõlbustamise meetmed;
  - e) kvaliteedisüsteemid ja -standardid;
  - f) kohaliku arengu algatuste toetamine;
  - g) agrotööstuslik areng;
  - h) riiklik kontroll ja järelvalve;
  - i) ettevõtete, sealhulgas avaliku sektori ettevõtete korraldus ja toimimine.

3. Lepinguosalised lepivad kokku edendada ja innustada koostööd institutsioonide, sealhulgas sektoripõhiste institutsioonide vahel, mis edendavad vahendeid, millega toetatakse VKEsid, eelkõige neid, kelle jõupingutused on suunatud konkurentsivõime, tehnoloogilise innovatsiooni, väärtusahelate integratsiooni, krediidile juurdepääsu ja koolituse parandamisele ning samuti institutsioonilise suutlikkuse ja institutsioonilise raamistiku tugevdamisele. Nad lepivad kokku, et edendavad kontakte ka mõlema lepinguosalise ettevõtete vahel, et toetada nende viimist rahvusvahelistele turgudele, nende investeringuid ja tehnosiiret.

Artikkel 57

Statistika

1. Lepinguosalised lepivad kokku teha koostööd, et arendada välja paremad statistikameetodid ja -programmid vastavalt rahvusvaheliselt aktsepteeritud standarditele, sh statistika kogumise, töötlemise, kvaliteedikontrolli ja levitamise alal, eesmärgiga töötada välja suurema pooltevahelise võrreldavusega näitajad, mis võimaldaks pooltel teha kindlaks statistilise teabe nõuded käesoleva lepinguga hõlmatud valdkondade kohta. Lepinguosalised tunnistavad kahepoolse koostöö kasulikkust nende eesmärkide toetamisel.

2. Kõnealune koostöö võib muu hulgas hõlmata järgmisi teemasid: tehnilist laadi vahetused Kuuba riikliku statistika- ja teabeameti ja Euroopa Liidu liikmesriikide statistikaametite ja Eurostati vahel, sealhulgas teadlaste vahetus; parendatud ja ühilduvate andmekogumis-, jaotus-, analüüsi- ja tõlgendusmeetodite väljatöötamine; ning statistilist suutlikkust täiendavate seminaride, tööriühmade või programmide korraldamine.

Artikkel 58

Hea maksuhaldustava

1. Lepinguosalised tunnistavad head maksuhaldustava, see tähendab läbipaistvuse, teabevahetuse ja õiglase maksukonkurentsi põhimõtteid, ning kohustuvad neid järgima.

2. Sel eesmärgil parandavad lepinguosalised maksunduse valdkonnas oma vastava pädevuse piires rahvusvahelist koostööd, lihtsustavad õigusparaste maksutulude kogumist ning töötavad välja meetmed hea maksuhaldustava miinimumstandardite tulemuslikuks rakendamiseks.

VII JAOTIS

Piirkondlik integratsioon ja koostöö

Artikkel 59

Piirkondlik koostöö

1. Koostöö toetab tegevusi, mis on seotud piirkondliku koostöö arendamisega Kuuba ja tema Kariibi piirkonna naabrite vahel CARIFORUMi kontekstis, eelkõige prioriteetsetes valdkondades, mis on kindlaks määratud Euroopa Liidu ja Ladina-Ameerika vahelise partnerluse strateegias. Nimetatud tegevused võiksid ühtlasi panustada piirkondliku integratsiooni protsessi Kariibi piirkonnas.

2. Koostöö toetab kõikide sektorite, sealhulgas kodanikuühiskonna kaasamist piirkondlikku koostöösse ja integratsiooniprotsessi lepinguosaliste kindlaksmääratud tingimustel, ning hõlmama toetust konsultatsioonimehhanismidele ja teadlikkuse suurendamise kampaaniatele.

3. Lepinguosalised lepivad kokku, et kasutavad kõiki olemasolevaid koostöövahendeid, et edendada meetmeid, mille eesmärk on arendada aktiivset koostööd ELi ja Kuuba vahel, Kuuba ja muude Ladina-Ameerika ja Kariibi piirkonna riikide ja/või piirkondade vahel kõikides koostöövaldkondades, mille suhtes kohaldatakse käesolevat lepingut. Lepinguosalised pööravad erilist tähelepanu piirkondlikele koostööprogrammidele uurimise, innovatsiooni ja hariduse alal, ning ELi ja Ladina-Ameerika ning Kariibi piirkonna teadmisteruumi jätkuvale arendamisele ning sellistele algatustele nagu ELi ja Ladina-Ameerika ning Kariibi piirkonna riikide ühine kõrgharidusruum. Sihiks seatakse, et piirkondlik ja kahepoolne koostöö täiendaksid teineteist.

4. Lepinguosalised püüavad vahetada seisukohti ja teha koostööd eesmärgiga leppida mitmepoolsetel foorumitel kokku ühismeetmetes ning neid arendada.

IV OSA

KAUBANDUS JA KAUBANDUSEGA SEOTUD KOOSTÖÖ*Artikkel 60***Eesmärgid**

Lepinguosalised nõustuvad, et nende koostöö eesmärgid kaubanduse valdkonnas hõlmavad eelkõige järgmist:

- a) tugevdada nende kaubandus- ja majandussuhteid, eelkõige läbi kaubandusalase dialoogi edendamise ning suuremate kaubavoogude toetamise kaudu lepinguosaliste vahel;
- b) edendada Kuuba integreerimist maailma majandusse;
- c) arendada ja mitmekesistada piirkondadevahelist kaubandust, ning samuti toetada kaubavahetust Euroopa Liiduga;
- d) tõhustada kaubanduse panust kestlikku arengusse, sealhulgas keskkonna- ja sotsiaalseid aspekte;
- e) toetada Kuuba majanduse mitmekesistamist ja edendada nõuetekohast ärikliimat;
- f) soodustada suuremat investeringute voogu üksteise investeringute jaoks stabiilse ja atraktiivse keskkonna loomise kaudu, mille aluseks on järjekindel dialoog eesmärgiga parandada teineteisemõistmist ja koostööd investeerimisküsimustes, ning mittediskrimineeriva investeerimiskorra kehtestamise edendamine.

*I JAOTIS***Kaubandus***Artikkel 61***Reeglipõhine kaubandus**

1. Lepinguosalised tunnistavad, et kaubandust tõkestavate tariifide ja muude takistuste oluline vähendamine ning samuti diskrimineeriva kohtlemise kõrvaldamine rahvusvahelistes kaubandussuhetes on vahendid, mille abil edendada kasvu, majanduslikku mitmekesisust ja õitsengut.
2. Lepinguosalised kinnitavad uuesti, et neile pakub vastastikust huvi kaubandustegevus, mis on kooskõlas reeglipõhise mitmepoolse kaubandussüsteemiga, mille alusel lepinguosalised vastutavad reeglite primaarsuse säilitamise ja nende tõhusa, õiglase ning tasakaalustatud rakendamise eest.

*Artikkel 62***Enamsoodustusrežiim**

1. Lepinguosalised kohaldavad teineteise kaupade suhtes enamsoodustusrežiimi vastavalt 1994. aasta üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (GATT) I artiklile ja selle tõlgendusmärkusele, mis inkorporeeritakse käesolevasse lepingusse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.
2. Lõiget 1 ei kohaldata kaupade sellise sooduskohtlemise suhtes, mida lepinguosaline kooskõlas WTO lepingutega kohaldab mõne muu riigi kaupade suhtes.

*Artikkel 63***Võrdne kohtlemine**

Lepinguosalised kohaldavad teineteise kaupade suhtes võrdset kohtlemist vastavalt GATT 1994 III artiklile ja selle tõlgendusmärkustele, mis inkorporeeritakse käesolevasse lepingusse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

*Artikkel 64***Läbipaistvus**

1. Lepinguosalised kinnitavad uuesti läbipaistvuse põhimõtet oma kaubandusmeetmete kohaldamisel ja nõustuvad, et väliskaubandust mõjutav poliitika ja õigusnormid peavad olema selgelt edastatud ja lahti selgitatud.
2. Lepinguosalised nõustuvad, et sidusrühmi peab olema võimalik teavitada iga lepinguosalise õigusnormidest, mis mõjutavad rahvusvahelist kaubandust.

*Artikkel 65***Kaubanduse lihtsustamine**

Lepinguosalised kinnitavad, et järgivad WTO kaubanduse lihtsustamise lepingut.

*Artikkel 66***Tehnilised kaubandustõkked**

1. Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma õigusi ja kohustusi, mis tulenevad WTO tehniliste kaubandustõkete lepingust (edaspidi „kaubandustõkete leping“).
2. Käesoleva artikli sätteid kohaldatakse tehnilistele normidele, standarditele ja vastavushindamismenetlustele, nagu on kindlaks määratud kaubandustõkete lepingus.
3. Lepinguosalised tunnistavad tõhusate teavitus- ja teabevahetusmehhanismide olulisust seoses tehniliste normide, standardite ja vastavushindamismenetlustega kooskõlas kaubandustõkete lepinguga.

*Artikkel 67***Sanitaar- ja fütosanitaarmeetmed**

1. Lepinguosalised kinnitavad uuesti sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingus, rahvusvahelises taimekaitsekonventsioonis, CODEX Alimentarius'e komisjoni ja Maailma Loomatervise Organisatsiooni kehtestatud õigusi, kohustusi, põhimõtteid ja eesmärgi.
2. Lepinguosalised tunnistavad tõhusate konsultatsiooni-, teavitus- ja teabevahetusmehhanismide olulisust seoses sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete ning loomade heaolu käsitlevate meetmetega pädevate rahvusvaheliste organisatsioonide raamistikus.

*Artikkel 68***Kaubanduse kaitsemeetmed**

Lepinguosalised kinnitavad veel kord oma ülesandeid ja kohustusi, mis tulenevad järgmistest WTO lepingutest: kaitsemeetmete leping, subsidiumide ja tasakaalustusmeetmete leping ning GATT 1994 VI artikli rakendamise leping.

*Artikkel 69***Läbivaatamisklausel**

Lepinguosalised võivad vastastikusel nõusolekul muuta ja läbi vaadata käesoleva osa eesmärgiga süvendada oma kaubandus- ja investeerimissuhteid.

Artikkel 70

Üldine erandiklausel

Lepinguosalised kinnitavad oma õigusi ja kohustusi, mis tulenevad GATT 1994 XX artiklist ja selle tõlgendusmärkustest, mis inkorporeeritakse käesolevasse lepingusse ja muudetakse *mutatis mutandis* selle osaks.

II JAOTIS

Kaubandusega seotud koostöö

Artikkel 71

Toll

1. Lepinguosalised edendavad ja soodustavad koostööd oma tolliasutuste vahel, et tagada piirijulgeolek, tolliprotseduuride lihtsustamine, ja lihtsustada seaduslikku kaubavahetust, säilitades ühtlasi oma kontrollivõime.
2. Koostööst tuleneb muu hulgas järgmine:
  - a) teabevahetus tollialaste õigusaktide ja tolliprotseduuride kohta, eelkõige järgmistes valdkondades:
    - i) tolliprotseduuride lihtsustamine ja ajakohastamine;
    - ii) transiitliikluse lihtsustamine;
    - iii) intellektuaalomandiõiguste täitmise tagamine tolliasutuste poolt;
    - iv) suhted äriühingutega;
    - v) kaupade vaba ringlus ja regionaalne integratsioon;
    - vi) tollikontrolli korraldus piiridel;
  - b) ühisalgatuste väljatöötamine vastastikku kokku lepitud valdkondades;
  - c) koordineerimise edendamine kõikide asjaomaste piirikontrolliasutuste vahel nii riigi sees kui ka üle piiri.
3. Lepinguosalised osutavad teineteisele vastastikust abi tolliküsimustes. Selle eesmärgi täitmiseks võivad nad vastastikusel kokkuleppel kehtestada kahepoolsed instrumendid.

Artikkel 72

Kaubanduse lihtsustamise alane koostöö

1. Lepinguosalised kinnitavad oma pühendumust koostöö tugevdamisele kaubanduse lihtsustamise valdkonnas eesmärgiga tagada, et asjakohased õigusaktid, asjakohased menetlused ja tolliasutuste haldussuutlikkus panustavad tõhusa kontrolli eesmärkide täitmisel ja kaubanduse lihtsustamisse.
2. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd muu hulgas järgmistes valdkondades:
  - a) suutlikkuse suurendamine ja eksperditeadmiste pakkumine pädevatele ametivõimudele tolliküsimustes, sealhulgas päritolu sertifitseerimise ja kinnitamise kohta ning tehnilistes küsimustes eesmärgiga tõhustada piirkondlikke tolliprotseduure;
  - b) mehhanismide ja ajakohaste tollimeetmete rakendamine, sealhulgas riskianalüüs, eelnevad siduvad otsused, kaupade sisenemise ja vabastamise lihtsustatud protseduurid, vabastamisjärgne kontroll ja ettevõtete auditeerimise meetodid;
  - c) selliste menetluste ja tavade kasutuselevõtt, mis vastavad võimaluse piires tolli ja kaubanduse valdkonnas kohaldatavatele rahvusvahelistele reeglitele, õigusaktidele ja standarditele, sealhulgas WTO kaubanduse lihtsustamise lepingule, rahvusvahelisele tolliprotseduuride lihtsustamise ja kooskõlastamise konventsioonile selle muudetud versioonil („muudetud Kyoto konventsioon“) ja Maailma Tolliorganisatsiooni maailmakaubanduse tagamise ja lihtsustamise standardite raamistikule;
  - d) teabesüsteemid ning tolli- ja muude kaubandusprotseduuride automatiseerimine, eelkõige kaubanduse lihtsustamise meetmete rakendamiseks volitatud operaatorite ja teabeteenuste puhul.

*Artikkel 73***Intellektuaalomand**

1. Lepinguosalised tunnistavad tehnilise koostöö olulisust intellektuaalomandi valdkonnas, sealhulgas geograafiliste tähistete kaitset, ning lepivad kokku teha vastastikku kokku lepitud tingimustel koostööd, mille tulemuseks on konkreetset koostööprojekte, mis on kooskõlas lepinguosaliste riigisiseste õigusaktidega ja rahvusvaheliste lepingutega, mille osalised nad on.
2. Lepinguosalised lepivad kokku edendada institutsioonilist koostööd, teabevahetust, tehnilist abi, suutlikkuse suurendamist ja koolitust. Lepinguosalised lepivad kokku, et tehnilist koostööd jätkatakse kooskõlas nende sotsiaalmajanduslike arengutasemetega, prioriteetide ja arenguvajadustega.
3. Lepinguosalised lepivad kokku, et koostööga panustatakse tehnoloogiliste uuenduste edendamisse, tehnoloogia edastamisse ja levitamisse, tehnoloogiliste teadmiste tootjate ja tarbijate vastastikuse kasu saamisenesse viisil, mis soodustab sotsiaalset ja majanduslikku heaolu ning õiguste ja kohustuste tasakaalustatust.

*Artikkel 74***Koostöö seoses tehniliste kaubandustõketega**

1. Lepinguosalised tunnistavad koostöö ja tehnilise abi olulisust seoses tehniliste kaubandustõketega ja lepivad kokku edendada oma standardimise, metroloogia, akrediteerimise ja vastavushindamise eest vastutavate asutuste vahelist koostööd.
2. Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad koostööd muu hulgas järgmistes valdkondades:
  - a) suutlikkuse suurendamine ja eksperditeadmiste pakkumine, sealhulgas asjaomase taristu arendamine ja tugevdamine ning samuti koolituse ja tehnilise toe pakkumine tehniliste normide, standardimise, vastavushindamise, akrediteerimise ja metroloogia valdkonnas, muu hulgas eesmärgiga lihtsustada Euroopa Liidu nõuetest arusaamist ja neid järgides;
  - b) pädevate asutuste koostöö edendamine asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide raamistikus;
  - c) teabe, kogemuste ja parimate tavade vahetamine;
  - d) ühiste seisukohtade kujundamine;
  - e) kooskõla ja ühtluse poole püüdlemine seoses tehniliste normide ja vastavushindamismenetlustega;
  - f) tarbetute kaubandustõkete kõrvaldamine.

*Artikkel 75***Koostöö toiduohutuse, sanitaar- ja fütosanitaarküsimuste ning loomade heaolu alal**

1. Lepinguosalised edendavad koostööd ja koordineerimist pädevate asutuste vahel, sealhulgas rahvusvaheliste organisatsioonide raamistikus, toiduohutuse, sanitaar- ja fütosanitaarküsimuste ning loomade heaolu alal, et saada kasu oma kahepoolsetest kaubandussuhetest. Nad toetavad koostööd eesmärgiga tunnistada sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete võrdväärset ja harmoneerimist ning pakkuda nõustamist ja tehnilist abi selliste meetmete rakendamisel.
2. Toiduohutuse, sanitaar- ja fütosanitaarküsimuste ning loomade heaolu alase koostöö eesmärk on tugevdada iga lepinguosalise suutlikkust, et parandada juurdepääsu teise lepinguosalise turule, tagades samal ajal piisava kaitsetaseme inimestele, loomadele ja taimedele ning samuti loomade heaoluks.
3. Selline koostöö võib muu hulgas hõlmata järgmist:
  - a) eksperdinõu andmine seadusandliku ja tehnilise suutlikkuse kohta õigusaktide väljatöötamisel ja nende täitmise tagamisel, ametlike sanitaar- ja fütosanitaarkontrollisüsteemide (sealhulgas tõrjeprogrammide, toiduohutuse süsteemide ja hoiatusteadete) väljatöötamisel ning loomade heaolu küsimuses;
  - b) institutsioonilise ja haldussuutlikkuse arendamise ja tugevdamise, sealhulgas haldussuutlikkuse toetamine Kuubal nii piirkondlikul kui ka riiklikul tasandil, et parandada sealset sanitaar- ja fütosanitaarseisundit;

- c) sanitaar- ja fütosanitaarnõuete täitmise suutlikkuse arendamine Kuubal, et parandada juurdepääsu teise lepinguosalise turule ning samal ajal hoida kaitsetaset;
- d) ametliku Euroopa Liitu suunatud ekspordi kontrollisüsteemi tugevdamine suurenenud analüütilise suutlikkuse ja riiklike laborite juhtimise kaudu, et vastata Euroopa Liidu õigusaktide nõuetele;
- e) nõu ja tehnilise abi andmine Euroopa Liidu sanitaar- ja fütosanitaarvaldkonna regulatsiooni ja Euroopa Liidu turul nõutavate standardite rakendamise kohta;
- f) koostöö edendamine asjaomaste rahvusvaheliste organisatsioonide (WTO sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete rakendamise lepingu sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete komitee, rahvusvaheline taimekaitsekonventsioon, Maailma Loomatervise Organisatsioon ja CODEX Alimentarius'e komisjon) raames eesmärgiga suurendada rahvusvaheliste standardite kohaldamist.

Artikkel 76

Traditsioonilised ja käsitöökaubad

Lepinguosalised tunnistavad traditsiooniliste ja käsitöökaupade tootmise edendamise alase koostöö olulisust.

Konkreetsemalt võiks koostöö keskenduda eelkõige järgmistele valdkondadele:

- a) suutlikkuse arendamine, et parandada käsitöökaupade tõhusa turulepääsu võimalusi;
- b) selliste mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate toetamine linna- ja maasektorites, mis valmistavad ja ekspordivad käsitöökaupu, sealhulgas pädevate tugiinstitutsioonide tugevdamise kaudu;
- c) traditsiooniliste kaupade säilitamise edendamine;
- d) käsitöökaupade tootjate tegevuse tulemuslikkuse parandamine.

Artikkel 77

Kaubandus ja kestlik areng

1. Lepinguosalised tunnistavad panustamist kestliku arengu eesmärki, mida saab teha, edendades vastastikku toetavat kaubandust, keskkonna- ja sotsiaalpoliitikat.
2. Et täiendada III osa III ja IV jaotises esitatud tegevusi, lepivad lepinguosalised kokku teha koostööd muu hulgas järgmises:
  - a) arendada programmide ja meetmete arendamist seoses mitmepoolsete keskkonnakokkulepete ja keskkonnaseaduste kaubandusega seotud aspektide rakendamise ja jõustamisega;
  - b) toetada tugiraamistiku tugevdamist kaupade ja teenustega seotud kaubandustegevuses, panustades kestlikku arengusse, sealhulgas ettevõtete sotsiaalset vastutuse tavade levitamise kaudu;
  - c) edendada selliste toodetega kauplemist, mis on saadud säästvalt majandatud loodusvaradest, sealhulgas tulemuslike meetmete kaudu seoses vabas looduses elavate loomade ja kalavarude ning metsanduse säilitamise ja säästva kasutamisega, ning meetmete väljatöötamine võitluseks keskkonda mõjutava ebaseadusliku kaubanduse vastu, sealhulgas õiguskaitsemeetmete ja tollikoostöö kaudu;
  - d) tugevdada institutsioonilist suutlikkust, et analüüsida kaubandust ja kestlikku arengut ja võtta nendega seotud meetmeid.

Artikkel 78

Kaubanduse kaitsemeetmete alane koostöö

Lepinguosalised lepivad kokku, et teevad kaubanduse kaitsemeetmete alal koostööd kogemuste vahetamise, tehnilise toe ja suutlikkuse suurendamise kaudu.

*Artikkel 79***Päritolureeglid**

Lepinguosalised tunnustavad, et päritolureeglitel on oluline roll rahvusvahelises kaubanduses ning nad lepivad kokku teha koostööd, pakkudes tehnilist tuge ja suurendades suutlikkust ning vahetades kogemusi nimetatud valdkonnas.

*Artikkel 80***Investeeringud**

Lepinguosalised soodustavad suuremat investeeringute voogu üksteise investeeringute jaoks vastastikuste teadmiste kaudu asjaomaste õigusaktide kohta ning atraktiivse ja prognoositava keskkonna loomise kaudu, mille aluseks on dialoog eesmärgiga parandada teineteisemõistmist ja koostööd investeerimisküsimustes ja investoritele kindla, läbipaistva, avatud ja mittediskrimineeriva äritegevuse ja investeerimiskorra kehtestamise edendamise.

V OSA

INSTITUTSIOONILINE KORRALDUS JA LÕPPSÄTTED*Artikkel 81***Ühisnõukogu**

1. Moodustatakse ühisnõukogu. Ühisnõukogu teostab järelevalvet käesoleva lepingu eesmärkide täitmise üle ja jälgib selle rakendamist. Ühisnõukogu tuleb kokku ministrite tasandil korrapärase vaheaegade järel, mis ei ületa kahte aastat, ja erakorraliselt siis, kui asjaolud seda nõuavad ja lepinguosalised selles kokku lepivad.
2. Ühisnõukogu vaatab läbi kõik käesoleva lepinguga seotud olulised küsimused ja kõik muud vastastikust huvi pakkuvad kahepoolsed, mitmepoolsed või rahvusvahelised küsimused.
3. Ühisnõukogu moodustatakse lepinguosaliste esindajatest ministrite tasandil kooskõlas lepinguosaliste vastava sisekorraldusega ja võttes arvesse arutusele tulevaid konkreetseid teemasid.
4. Ühisnõukogu võtab vastu oma töökorra.
5. Ühisnõukogu eesistujaks on vaheldumisi (ühest koosolekust järgmiseni) ELi esindaja ja Kuuba esindaja kooskõlas töökorras kehtestatud sätetega.
6. Ühisnõukogu on pädev tegema käesolevas lepingus sätestatud juhtudel käesoleva lepingu eesmärkide saavutamiseks vajalikke otsuseid. Otsused on lepinguosaliste suhtes siduvad ning lepinguosalised võtavad nende rakendamiseks kõiki vajalikke meetmeid.
7. Ühisnõukogu võib anda ka asjakohaseid soovitusi.
8. Ühisnõukogu võtab otsused ja soovitusid vastu lepinguosaliste vastastikusel kokkuleppel. Nimetatud menetlust kohaldatakse kõikide muude käesoleva lepinguga loodud juhtorganite suhtes.

*Artikkel 82***Ühiskomitee**

1. Ühisnõukogu abistab tema tööülesannete täitmisel ühiskomitee, mis moodustatakse lepinguosaliste esindajatest kõrgemate ametnike tasandil, võttes arvesse arutusele tulevaid konkreetseid teemasid.
2. Ühiskomitee vastutab lepingu üldise rakendamise eest.
3. Ühisnõukogu kehtestab ühiskomitee kodukorra.
4. Ühiskomitee on pädev tegema otsuseid juhul, kui ühisnõukogu talle selle õiguse delegeerib.

5. Ühiskomitee koguneb tavaliselt üks kord aastas, et saada üldine ülevaade lepingu rakendamisest, vaheldumisi Brüsselis ja Kuubal, lepinguosaliste vahel eelnevalt kokku lepitud kuupäeval ja ajakava alusel. Erakorralisi istungeid võib vastastikusel kokkuleppel kokku kutsuda kummagi poole taotluse korral. Ühiskomitee esimeheks on vaheldumisi (ühest koosolekust järgmiseni) liidu esindaja ja Kuuba Vabariigi esindaja.

Artikkel 83

Allkomiteed

1. Ühiskomitee võib otsustada moodustada allkomiteed, mis aitavad ühiskomiteed selle kohustuste täitmisel. Ta võib otsustada muuta allkomiteele antud ülesannet või allkomitee laiali saata.
2. Allkomiteed tulevad kokku kord aastas või emma-kumma lepinguosalise või ühiskomitee taotluse korral asjakohasel tasandil. Koosolekud, mis toimuvad isikliku kohalviibimisega, peetakse vaheldumisi Brüsselis ja Kuubal. Koosolekud võivad toimuda ka lepinguosalistele kättesaadavate tehnoloogiliste abivahendite kaudu.
3. Allkomitee eesistujaks on aasta kaupa vaheldumisi kummagi lepinguosalise esindaja.
4. Allkomitee moodustamine ega olemasolu ei takista lepinguosalist pöördumast mis tahes küsimusega otse ühiskomitee poole.
5. Ühisnõukogu võtab vastu kodukorra, millega määratakse kindlaks allkomiteede koosseis ja ülesanded ning nende töökorraldus niivõrd, kui see ei ole sätestatud käesolevas lepingus.
6. Moodustatakse koostöö allkomitee. See abistab ühiskomiteed tema käesoleva lepingu III osast tulenevate ülesannete täitmisel. Koostöö allkomitee teeb samuti järgmist:
  - a) tegeleb kõikide koostööga seotud küsimustega, milleks ühiskomitee on teda volitanud;
  - b) võtab järelemeetmeid käesoleva lepingu III osa üldise rakendamise suhtes;
  - c) arutab kõiki seonduvaid koostööküsimusi, mis võivad mõjutada käesoleva lepingu III osa toimimist.

Artikkel 84

Lepinguosaliste määratlus

Käesolevas lepingus tähistab mõiste „lepinguosaliselised“ ühelt poolt Euroopa Liitu või selle liikmesriike või Euroopa Liitu ja selle liikmesriike vastavalt nende pädevusele ning teiselt poolt Kuuba Vabariiki.

Artikkel 85

Kohustuste täitmine

1. Lepinguosalised võtavad kõik käesolevast lepingust tulenevate kohustuste täitmiseks vajalikud üld- või erimeetmed ning tagavad käesolevas lepingus sätestatud eesmärkide järgimise.
2. Kui üks lepinguosaline on arvamusel, et teine lepinguosaline ei ole täitnud käesoleva lepingu järgset kohustust, võib ta võtta asjakohaseid meetmeid. Enne meetmete võtmist, välja arvatud kiireloomulistel erijuhtudel, esitab ta 30 päeva jooksul ühisnõukogule kogu asjakohase teabe, mida on vaja olukorra põhjalikuks uurimiseks, et leida lepinguosalistele vastuvõetav lahendus. Võetavate meetmete valimisel eelistatakse selliseid meetmeid, mis häirivad käesoleva lepingu rakendamist kõige vähem. Meetmetest teatatakse viivitamata teisele lepinguosalisele ja teise lepinguosalise taotluse korral arutatakse neid meetmeid ühiskomitees.
3. Lepinguosalised lepivad kokku, et käesoleva artikli lõike 2 mõiste „kiireloomulised erijuhud“ tähendab lepingu olulist rikkumist ühe lepinguosalise poolt. Lepinguosalised lepivad kokku, et käesoleva artikli lõikes 2 osutatud mõiste „asjakohased meetmed“ tähendab rahvusvahelise õigusega kooskõlas võetavaid meetmeid. Ollakse arusaamal, et lepingu peatamine on äärmuslik abinõu. Lepingu oluliseks rikkumiseks peetakse järgmist:
  - a) lepingust lahtiuitlemine vastuolus rahvusvahelise õiguse üldnormidega;

- b) lepingu olulise osa rikkumine, nagu kirjeldatud artikli 1 lõikes 5 ja artiklis 7.
4. Kui lepinguosaline kasutab kiireloomulistel erijuhtudel võetavaid meetmeid, võib teine lepinguosaline taotleda lepinguosaliste erakorralist kokkusaamist 15 päeva jooksul.

Artikkel 86

Jõustumine, ajutine kohaldamine, kehtivusaeg ja lõpetamine

1. Lepinguosalisel kiidavad käesoleva lepingu heaks oma riigisiseste õiguslike menetluste kohaselt.
2. Käesolev leping jõustub sellele kuupäevale järgneva teise kuu esimesel päeval, mil lepinguosalisel on teatanud teineteisele lõikes 1 osutatud riigisiseste õiguslike menetluste lõpuleviimisest.
3. Olenemata lõikest 2 ja kooskõlas oma sisemenetluste ja õigusaktidega kohaldavad Euroopa Liit ja Kuuba käesolevat lepingut kas tervikuna või osaliselt kuni lepingu jõustumiseni ajutiselt kooskõlas käesoleva lõikega.

Ajutist kohaldamist alustatakse sellele kuupäevale järgneva teise kuu esimesel päeval, mil Euroopa Liit ja Kuuba on edastanud teineteisele teate järgmise kohta:

- a) liit – kõnealuse eesmärgi täitmiseks vajalike sisemenetluste lõpuleviimine ja lepingu ajutiselt kohaldatavate osade loetelu ja
  - b) Kuuba – kõnealuse eesmärgi täitmiseks vajalike sisemenetluste lõpuleviimine ja lepingu ajutiselt kohaldatavate osadega nõustumise kinnitus.
4. Käesolev leping on tähtajatu. Kumbki lepinguosaline võib teisele lepinguosalisele kirjalikult teatada oma kavatsusest käesolevat lepingut lõpetada. Sellisel juhul jõustub lepingu lõpetamine kuue kuu möödumisel teate kättesaamisest.
  5. Käesoleva artikli kohased teated saadetakse Euroopa Liidu puhul Euroopa Liidu Nõukogu peasekretariaadile ja Kuuba Vabariigi puhul Kuuba Välisministeeriumile, kes on käesoleva lepingu hoiulevõtjad.

Artikkel 87

Muutmine

Käesolevat lepingut võib muuta lepinguosaliste kirjalikul kokkuleppel. Nimetatud muudatused jõustuvad kuupäeval, mil lepinguosalisel selles kokku lepivad, ning pärast nende vastavate õigusnõuete täitmist ja menetluste lõpuleviimist.

Artikkel 88

Territoriaalne kohaldatavus

Käesolevat lepingut kohaldatakse ühelt poolt nende territooriumide suhtes, kus kohaldatakse Euroopa Liidu lepingut ja Euroopa Liidu toimimise lepingut ning nendes lepingutes sätestatud tingimustel, ja teiselt poolt Kuuba Vabariigi territooriumi suhtes.

Artikkel 89

Autentsed tekstid

Käesolev leping on koostatud kahes eksemplaris bulgaaria, eesti, hispaania, hollandi, horvaadi, inglise, itaalia, kreeka, leedu, läti, malta, poola, portugali, prantsuse, rootsi, rumeenia, saksa, slovaki, sloveeni, soome, taani, tšehhi ja ungari keeles, kusjuures kõik nimetatud tekstid on võrdselt autentsed.

SELLE KINNITUSEKS on nõuetekohaselt volitatud esindajad käesolevale lepingule alla kirjutanud.

Voor het Koninkrijk België

Pour le Royaume de Belgique

Für das Königreich Belgien

Deze handtekening verbindt eveneens de Vlaamse Gemeenschap, de Franse Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap, het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Cette signature engage également la Communauté française, la Communauté flamande, la Communauté germanophone, la Région wallonne, la Région flamande et la Région de Bruxelles-Capitale.

Diese Unterschrift bindet zugleich die Deutschsprachige Gemeinschaft, die Flämische Gemeinschaft, die Französische Gemeinschaft, die Wallonische Region, die Flämische Region und die Region Brüssel-Hauptstadt.

За Република България

Za Českou republiku

For Kongeriget Danmark

Für die Bundesrepublik Deutschland

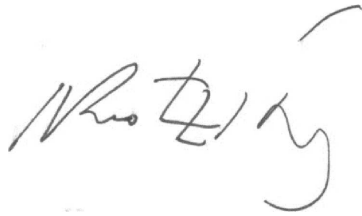
Eesti Vabariigi nimel

Thar cheann Na hÉireann

For Ireland

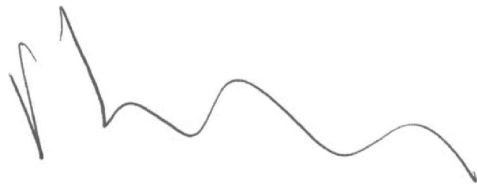
Για την Ελληνική Δημοκρατία

Por el Reino de España

Pour la République française

Za Republiku Hrvatsku

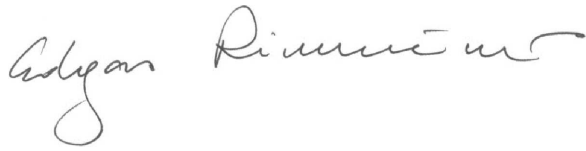
Per la Repubblica italiana

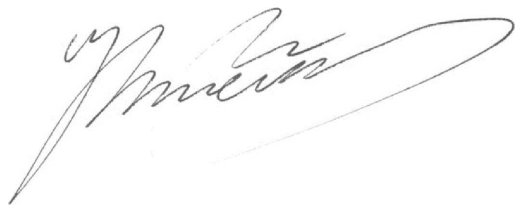
Για την Κυπριακή Δημοκρατία

Latvijas Republikas vārdā –

Lietuvos Respublikos vardu

Pour la Grand-Duché de Luxembourg

Magyarország részéről

Għar-Repubblika ta' Malta

Voor het Koninkrijk der Nederlanden

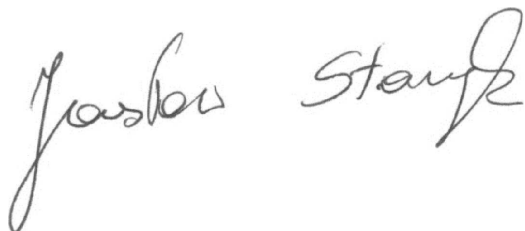

Für die Republik Österreich

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Pela República Portuguesa

Pentru România

Za Republiko Slovenijo

Za Slovenskú republiku

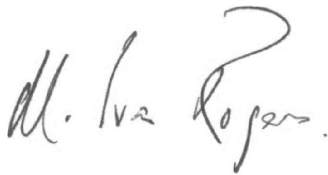
Suomen tasavallan puolesta
För Republiken Finland

För Konungariket Sverige

For the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland

За Европейския съюз
Por la Unión Europea
Za Evropskou unii
For Den Europæiske Union
Für die Europäische Union
Euroopa Liidu nimel
Για την Ευρωπαϊκή Ένωση
For the European Union
Pour l'Union européenne
Za Europsku uniju
Per l'Unione europea
Eiropas Savienības vārdā –
Europos Sąjungos vardu
Az Európai Unió részéről
Għall-Unjoni Ewropea
Voor de Europese Unie
W imieniu Unii Europejskiej
Pela União Europeia
Pentru Uniunea Europeană
Za Európsku úniu
Za Evropsko unijo
Euroopan unionin puolesta
För Europeiska unionen

Por la República de Cuba

OTSUSED

NÕUKOGU OTSUS (ÜVJP) 2016/2233,

6. detsember 2016,

millega tunnistatakse kehtetuks ühine seisukoht 96/697/ÜVJP Kuuba kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu lepingut, eriti selle artiklit 29,

võttes arvesse liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Nõukogu võttis 2. detsembril 1996 vastu ühise seisukoha 96/697/ÜVJP, (¹) milles määratakse kindlaks liidu seisukoht ja eesmärgid suhetes Kuubaga.
- (2) Ühine seisukoht 96/697/ÜVJP nägi ette võimaluse pidada tulevikus läbirääkimisi koostöölepingu üle Kuubaga.
- (3) Nõukogu ning nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajad andsid 10. veebruaril 2014 komisjonile loa pidada läbirääkimisi Kuuba Vabariigiga poliitilise dialoogi ja koostöö lepingu üle.
- (4) Läbirääkimised viidi edukalt lõpule ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Kuuba Vabariigi vahelise poliitilise dialoogi ja koostöö lepingu („leping“) parafeerimisega 11. märtsil 2016 Havannas.
- (5) Leping moodustab selle osaliste vaheliste suhete uue õigusraamistiku.
- (6) Ühine seisukoht 96/697/ÜVJP tuleks seetõttu kehtetuks tunnistada,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Ühine seisukoht 96/697/ÜVJP tunnistatakse kehtetuks.

Artikkel 2

Käesolev otsus jõustub 12. detsembril 2016.

Brüssel, 6. detsember 2016

Nõukogu nimel

eesistuja

P. KAŽIMÍR

(¹) 2. detsembri 1996. aasta ühine seisukoht 96/697/ÜVJP, mille nõukogu on määratlenud Euroopa Liidu lepingu artikli J.2 alusel Kuuba kohta (EÜT L 322, 12.12.1996, lk 1).

ISSN 1977-0650 (elektroniline väljaanne)
ISSN 1725-5082 (paberväljaanne)

Euroopa Liidu Väljaannete Talitus
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

ET